
Splnitelnost kritérií a návrh konceptu přistoupení statutárního města Brna k *Úmluvě starostů a primátorů*

Objednatel: Magistrát města Brna
Odbor životního prostředí
Kounicova 67, 601 67 Brno

Zhotovitel: ZO ČSOP Veronica
Ekologický institut
Panská 9, 602 00 Brno

Zastoupený: RNDr. Yvonna Gaillyová, CSc.

Datum: říjen – listopad 2008

Shrnutí

Úmluva představuje zásadní nástroj k realizaci ambiciózních, avšak nutných cílů EU snížit emise oxidu uhličitého uvolňované z vytěžených surovin, zejména fosilních paliv. Unie může jen nastavit podmínky k aktivitám, které je nakonec možné realizovat jen na lokální úrovni, v obcích či podnicích. Času je málo (už dnešní koncentrace CO₂ v ovzduší přesáhly úroveň, kdy by ještě lidský zásah do klimatického systému nebyl nebezpečný), a alespoň města s nejschopnějším vedením a největší intelektuální, technickou, vědeckou a organizační kapacitou musí proto začít jednat hned, rázně a účinně.

Brno má pro takové jednání všechny předpoklady, přinejmenším srovnatelné s německými a rakouskými městy, které již k Úmluvě přistoupily. Má šanci se stát městem-mentorem, které bude asistovat dalším městům v nových zemích EU. Jeho Energetická koncepce připravená už v době, kdy naléhavost ochrany klimatu pocíťoval v Česku málokdo, uváděla možnosti úspor, které se cíli snížit emise oxidu uhličitého o 20 % do roku 2020 značně blíží. S novými možnostmi financování, danými hlavně vznikem „trhu s uhlíkem“, a také s rozvojem nových technologií, mnohem lepší stavební praxe, nesrovnatelně větším zájmem médií i veřejnosti, dostupností informací na internetu, rostoucí jazykovou vybaveností studentů atd. se možnost uspořít přinejmenším oněch 20 % jeví zcela reálná. Od města by její realizace vyžadovala samozřejmě hodně úsilí, to by se ale mnohonásobně vyplatilo. Nejen (v delším horizontu) úsporami financí, ale hlavně zlepšením prostředí ve městě, větší sociální jistotou obyvatel (díky menší závislosti na cenách paliv a elektřiny), a ovšem i zlepšením pozice Brna v Evropě a ve světě.

Cest, jak emise snižovat, jak do takového procesu zapojit všechny, kteří v Brně žijí, pracují nebo studují, je známa celá řada, a během plnění cílů Úmluvy se jich její signatáři budou od svých partnerů a rádců z celé EU dozvídat ještě více. Účast stovek měst Evropy bude působit synergicky.

Emitované či naopak ušetřené kilogramy CO₂ jsou tou nejtvrďší měnou, podléhající jen fyzikálním zákonům, ne rozmarům trhu. Budoucnost civilizace i přírody na Zemi, jak ji máme rádi, závisí právě jen na tomto rozpočtu. Měřit všechny činy města právě touto měnou je spolehlivým vodítkem na cestě k udržitelnému rozvoji a ke kvalitě života.

Následující dokument se spoustou internetových odkazů se snaží ukázat, že Brno se přistoupení k Úmluvě nemusí obávat. Že je pro něj naopak šancí, s níž žádná jiná nemůže soupeřit, a která se nebude opakovat.

Obsah

1. Zadání.....	4
2. O úmluvě	5
2.1. Jak Úmluva vznikla.....	5
2.1.1. Evropská komise.....	5
2.1.2. Síť měst Energie-Cités – iniciátor Úmluvy.....	5
2.1.3. Deklarace o klimatických změnách EUROCITIES – výtah.....	6
2.2. Požadavky Úmluvy, které město musí po přistoupení splnit.....	7
2.3. Souvislost s klimatickým a energetickým balíčkem EU.....	7
2.4. Role měst	8
2.5. Přílohy	9
3. Metodický postup.....	9
3.1. Příprava Akčního plánu.....	9
3.2. Harmonogram.....	10
3.3. Přihláška:	11
3.4. Příklady jiných měst.....	13
3.4.1. Klimatický program Vídně KliP.....	13
Pole působnosti:.....	13
Handlungsfeld Fernwärme- und Stromerzeugung dálkové vytápění a výroba elektřiny.....	13
Handlungsfeld Wohnen bydlení.....	13
Handlungsfeld Betriebe podniky.....	13
Handlungsfeld Mobilität doprava.....	13
Handlungsfeld Stadtverwaltung samospráva.....	14
3.4.2. Heidelberg.....	14
3.4.3. Mnichov.....	15
3.4.4. Freiburg.....	15
3.4.5. Londýn.....	15
3.4.6. Partnerská města.....	15
3.5. Inventura emisí.....	15
3.5.1. Inventura dle bilance zdrojů.....	15
3.5.2. Inventura na základě měřených koncentrací.....	16
3.5.3. Inventura dle původce.....	16
4. Rámcové posouzení možností Brna Úmluvu naplňovat.....	17
4.1. Nástin inventury.....	17
4.2. Vnější podmínky.....	17
4.3. Potenciál Brna.....	18
4.3.1. Východiska usnadňující rozhodnutí.....	19
4.4. Koncept pro Brno.....	19
4.4.1. Postup připojení – harmonogram – viz část 2.2.....	19
4.4.2. Akční plán – zpracování	19
4.4.3. Námety na plnění požadavků, příklady, co lze dělat.....	20
Budovy v městském majetku.....	20
Stavebnictví.....	20
Bydlení.....	20
Podpora využívání obnovitelných zdrojů energie.....	20
Veřejné osvětlení.....	20
Teplárenství.....	21
Doprava – podpora	21
Územní plán	21
Odpady.....	21
Podpora ekologického zemědělství.....	21
Podniky.....	21
4.4.4. Podpůrné akce.....	21
4.4.5. Systémové zajištění.....	22
4.4.6. Vytvoření městské pracovní skupiny zahrnující:.....	22
5. Příloha: Náléhavost ochrany klimatu.....	23

1. Zadání

VÁŠ DOPIS ČJ.:
ZE DNE:
NAŠE ČJ.: MMB/0196537 /2008/OŽP
SPIS. ZN.:

ZO ČSOP Veronica
RNDr. Yvonna Gaillyová, CSc.
ředitelka
Panská 9
602 00 Brno

VYŘIZUJE: Stanislav Švehlák
TEL: 542 174 558
FAX: 542 174 509
E-MAIL: svchlak.stanislav@brno.cz

DATUM: 2008-10-09

Objednávka

Objednáváme u Vás

zpracování dokumentu, jehož obsahem bude prověření splnitelnosti kritérií a návrhu konceptu metodiky realizace projektu přistoupení statutárního města Brna k tzv. „Úmluvě primátorů“. Tato dobrovolná dohoda zástupců evropských měst si klade za cíl dosáhnout naplnění závazku EU v oblasti snižování emisí skleníkových plynů. Činnost „Úmluvy“, k jejímuž podpisu bylo město Brno vyzváno sítí EUROCITIES, spočívá na formálním závazku členských měst překročit cíle EU týkající se snížení emisí CO₂ na základě zvyšování energetické účinnosti a využívání energie z obnovitelných zdrojů.

Výstupem práce bude zejména:

- shrnutí požadavků plynoucích z úmluvy,
- analýza metodických postupů vedoucích ke splnění závazků Úmluvy, jež byly přijaty v některých městech, která se již k úmluvě připojila (Viedeň, Mnichov apod.),
- rámcové posouzení možností města Brna naplnit závazky plynoucí z úmluvy (resp. stanovení požadavků na podrobné prověření),
- návrh konceptu metodiky vedoucí k naplnění závazku v případě, že by město Brno rozhodlo o přistoupení k Úmluvě.

Cena: max. do 15.000,- Kč (vč. DPH)

Termín provedení: 13.10 – 15.11.2008

Prosíme o vystavení faktury s dobou splatnosti min. 28 dnů ode dne jejího vystavení.

Na platebním dokladu - faktuře, prosím, uvádějte :

Odběratel : Statutární město Brno
Dominikánské nám. 1
601 67 Brno
IČ : 44992785
DIČ : CZ44992785

Příjemce : Magistrát města Brna
Odbor životního prostředí
Kounicova 67
601 67 Brno

S pozdravem

MAGISTRÁT MĚSTA BRNA
Odbor životního prostředí
Kounicova 67
601 67 Brno
Ing. Martin Vaněček
vedoucí OŽP MMB

Na vědomí : pí Košťálová – OŽP MMB

Na výše uvedené zadání zpracovaný materiál odpovídá následujícím způsobem:

V kapitole 2 jsou shrnuty požadavky Úmluvy a zpracován přehled řady dokumentů souvisejících s touto iniciativou Komise. Ve třetí kapitole jsou na příkladu několika měst popsány různé možné metodické přístupy vedoucí k naplňování Úmluvy. Zmíněna jsou i partnerská města. Další kapitola (čtvrtá) přináší řadu námětů, jak konkrétně postupovat v Brně. Vychází přitom jak z paralel k situaci v zahraničí, tak ze zkušeností zpracovatele a z publikovaných materiálů města Brna. Upozorňuje mimo jiné na výhody, které by z přistoupení k Úmluvě městu vznikly, i na potenciál, který ve vztahu k naplňování Úmluvy naše město má.

2. O úmluvě

2.1. Jak Úmluva vznikla

2.1.1. Evropská komise

Úvodní oznámení viz stránka (Evropská komise, trvale udržitelná energie): http://www.sustenergy.org/tpl/page.cfm?pageName=covenant_of_mayors2

<http://www.managenergy.net/index.html> – iniciativa DG TREN (Generální ředitelství Energie a dopravy), která podporuje činnost aktérů v oblasti efektivního využívání energie a obnovitelných zdrojů na místní a regionální úrovni

<http://www.managenergy.net/com.html> – stránky o přímo o Úmluvě

Covenant of Mayors, čili **Úmluva starostů a primátorů** (slovensky Dohovor primátorov, německy Konvent der Bürgermeister, polsky Porozumienie między burmistrzami, slovinsky Konvencija županov, bulharsky Konvent na kmetovete)¹ je ambiciózní iniciativa Evropské komise. Spojí primátory nejprogresivnějších měst² Evropy do stálé sítě, aby uplatňovali dobrou praxi a vyměňovali si poznatky mezi sebou i s dalšími, s cílem zásadně zlepšit účinnost využívání energie v městském prostředí. Úmluva je odpovědí nejaktivnějších velkoměst na globální oteplování: formální závazek měst, že sníží své emise CO₂ ještě více, než činí 20% cíl EU.

K 1. prosinci 2008 ke smlouvě formálně přistoupilo již 91 měst a dalších 116 vyjádřilo zájem k ní přistoupit.

Úmluva spočívá v závazku měst až za cíle energetické politiky EU, pokud jde o procentuální snížení emisí oxidu uhličitého prostřednictvím účinnějšího využívání energie a její čistší produkce.

Úmluva byla vyhlášena na plenárním zasedání **Sedmé výroční konference ManagEnergy**, která se konala 29. ledna 2007, jako součást Druhého týdne udržitelné energetiky EU. Byl představen koncept Úmluvy, připravený během neformálních konzultací s mnoha městy a sítěmi měst.

2.1.2. Síť měst Energie-Cités – iniciátor Úmluvy

Za předsednictví heidelbergského primátora Dr. Eckarta Würznera proběhlo začátkem dubna 2008 v irském Corku každoroční setkání zástupců Sítě měst Energie-Cités, <http://www.energie-cites.eu/>. Ústředním bodem programu jednání byla „Úmluva starostů a primátorů“, v níž se starostové a primátorové evropských měst prvně zavazují, že budou ve shodě s EU plnit její závazky v ochraně klimatu. Politický rozměr a iniciativu Úmluvy představil účastníkům heidelbergský primátor Dr. Eckart Würzner společně s výkonným ředitelem Sítě měst Gerardem Magninem a zástupcem Generálního ředitelství EU pro Energii a dopravu Alfonsem Gonzalez-Finatem.

Úmluva starostů a primátorů, iniciovaná Sítí měst Energie-Cités, je součástí Akčního plánu EU pro energetickou účinnost.

¹ Ač oficiální bruselský překlad uvádí název „Pakt starostů a primátorů“, velmi doporučujeme používat pojem „Úmluva“. V českém jazyku se slovo „pakt“ užívá pro smlouvy většinou vojenské a občas hospodářské (jiné užití jsme nenalezli, i slovníky to takto vymezují), jeho vyznění působí militantně, navíc v češtině toto slovo má pejorativní nádech (paktovat se s kým).

² V originále „cities“ – česky asi „velkých měst“, v textu užíváme i „velkoměst“, „metropoli“, nejčastěji ale jen „měst“. V praxi se k Úmluvě připojují skutečně i města, která nejsou velká. Účast velkých měst je ale nezbytná, jak kvůli jejich dominantnímu vlivu na změnu klimatu, tak i kvůli nespočetným větším schopnostem a možnostem, kterými disponují a kterými mohou a mají být nápomocna menším městům, jak ostatně Úmluva očekává.

Závazek o snižování emisí schválený EU je možné splnit jen za podpory měst, místních aktérů a občanů. Přístupem k Úmluvě starostů a primátorů se města zavazují, že vypracují a budou usku- tečňovat Akční plán, budou organizovat Energetické dny a každoročně podávat zprávu EU o plnění Plánu.

K Síti měst Energie-Cités přistoupilo od jejího založení v roce 1990 více jak 500 měst z 24 zemí. Cíl Sítě je společně vyvinout účinnou strategii pro ochranu klimatu, vyměňovat si vzájemně energe- tické know-how, realizovat projekty k ochraně klimatu a ovlivňovat politiku EU v oblasti energie, životního prostředí a městské politiky. Primátor Heidelbergu Dr. Eckart Würzner je od roku 2006 jejím předsedou. Sít měst jako první iniciovala „Úmluvu starostů“ a zřídila k tomu v Bruselu kance- lář, z níž bude projekt Úmluvy spravován.

(http://www.heidelberg.de/servlet/PB/menu/1178851_11/index.html?QUERYSTRING=konvent)

2.1.3. Deklarace o klimatických změnách EUROCITIES – výtah

Zpráva o Deklaraci o klimatických změnách Eurocities viz <http://www.euractiv.com/en/sustainabili-ty/major-eu-cities-pledge-fight-climate-change/article-176720>, konkrétní znění deklarace je: http://www.eurocities.org/uploads/load.php?file=081021_Decl_Eurocities_EN-MROD.pdf

EUROCITIES konstatují, že boj proti klimatické změně představuje základní současnou prioritu pro budoucnost.

EUROCITIES znova zdůrazňují, že místní úroveň hraje důležitou a nezbytnou roli v boji proti kli- matickým změnám. Proto jsou města v koordinaci s institucemi EU a svými členskými státy rozho- dujícími partnery. EUROCITIES prohlašují mj., že

- boj proti oteplování planety vyžaduje harmonizaci a sladění veřejné politiky na lokální úrovni,
- místní úroveň díky své blízkosti občanům zaujímá v boji pro oteplování klíčovou pozici a spojuje tak snažení kolektivní a jednotlivců,
- propojení jednotlivých úrovní, od místní až po celoevropskou, tvoří rozhodující faktor pro úspěch našeho snažení,
- deklarujeme, že veřejný sektor má klíčovou roli ve funkčním zapojení tohoto tématu

a konstatují mj., že

- IPCC (ve své Čtvrté hodnotící zprávě zvané [Změna klimatu 2007](#)) potvrdil, že klimatické změny jsou reálným problémem způsobeným činností člověka a představují velkou výzvu pro lidskou budoucnost,
- Úmluva starostů vyhlášená Evropskou komisí je důležitou iniciativou, kterou EUROCITIES podporují, která si uvědomuje rozhodující dopad aktivit místních úřadů v boji proti klima- tickým změnám a která posílí partnerství mezi evropskou a místní úrovní,
- lokální aktivity jsou nutným příspěvkem ke zlepšení všeobecného stavu našeho území a okolních regionů, ochrana klimatu je podstatným prvkem pro dosažení lepšího zdraví obyvatelstva, pro ochranu biodiversity a vodních zdrojů, stejně jako pro zlepšení kvality ovzduší.

Deklarace dále např. uvádí, že

- je třeba zamezit suburbanizaci (urban sprawl) měst a soustředit se na to, aby města byla kompaktní, zabírala tak méně místa a spotřebovávala méně energie
- je potřeba naopak stavět nové „eko-čtvrtě“,

- je potřebné stavět pouze energeticky účinné budovy, které spotřebovávají minimum energie, je třeba podporovat stavební průmysl, aby se naučil a stavěl a opravoval pouze domy v takovém standardu
- je nutné mít ve městech dostatek stromů, neboť ty hrají důležitou roli v ukládání uhlíku.
- je důležité iniciovat rozvoj hromadné dopravy a tzv. tiché dopravy (pěšky a na kole)
- je nutné podporovat produkci energie z obnovitelných zdrojů a pomoci tak naplňovat cíle Evropské komise

2.2. Požadavky Úmluvy, které město musí po přistoupení splnit

- Připravit do jednoho roku od přistoupení města ke smlouvě (od data, kdy byl jeho představitel podpisem pověřen), Akční plán na snížení emisí CO₂ do roku 2020 o více jak 20 %. Pokud město Akční plán do této lhůty nevypracuje a nepředloží, je sekretariát „Úmluvy“ oprávněn ukončit jeho členství.
- Zjistit současné množství základních emisí CO₂ vznikajících nebo zapříčiněných na území města, tj. emisí ze spotřeby fosilních paliv, elektřiny a z dopravy (pohonné hmoty spotřebované mobilními zdroji na území města).
- Nejméně jednou za dva roky předkládat zprávu o plnění Akčního plánu.
- Organizovat tzv. Dny energie (název není závazný), kde budou občané podrobně informováni o aktivitách města v tomto směru a budou se moci dozvědět, jakými všemi způsoby mohou šetřit energii a přispívat tak ke snížení emisí CO₂.
- Každoročně se účastnit výročního zasedání signatářů Úmluvy.
- Aktivizovat občanskou společnost k přípravě a naplňování cílů akčního plánu (oslovování neziskového sektoru, kampaně, diskuze, výzvy školám a univerzitám).

2.3. Souvislost s klimatickým a energetickým balíčkem EU

Závazek pro rok 2020, který Unie hodlá přijmout již během francouzského předsednictví, má širší záběr než Úmluva. Jednak jde o redukci emisí *úhrnu všech skleníkových plynů přepočítaných na oxid uhličitý* (o 20 %, pokud by Unie byla v tomto úsilí osamocena, jinak o 30 %), ne jen o CO₂ samotný, a dále jde též o závazky snížení spotřeby energie a zvýšení podílu obnovitelných zdrojů (obojí rovněž o 20 %). Je zjevné, že druhé dva cíle s tím prvním těsně souvisejí. V případě měst, která často nemohou na svém území splnit do roku 2020 takový cíl, jako 20% podíl obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie, je zjednodušení jejich cíle na *snížení emisí samotného CO₂* oprávněné. Emise dalších skleníkových plynů jsou jednak do značné míry dány venkovskou krajinou, jednak se stanovují obtížněji, a především na oxidu uhličitém záleží z dlouhodobého hlediska nejvíce. Omezit se na městské úrovni kvantitativně na cíl snížit emise CO₂ (prakticky jen z fosilních paliv) je proto rozumné.

Oprávněné je i to, aby cíl průkopnických měst byl v ohledu CO₂ ambicióznější než cíl EU – potenciál měst je větší než potenciál průmyslu či venkova,

v prvním případě díky tomu, že většina levných úspor je možná v oboru kvality budov,

v druhém případě vzhledem k odborným a manažerským schopnostem měst oproti vesnicím a vzhledem k tomu, že ne všechna města se budou ochotna či schopna zařadit na čelo aktivit k ochraně klimatu – ta, která budou, tak musejí nutně dosáhnout vyšších cílů, než činí průměr EU.

Zajímavá je otázka, proč Úmluva stanoví stejnou dolní laťku pro všechna zúčastněná města, přestože rozdělení závazku EU na členské státy, pokud jde o procenta emisí, je nerovnoměrné. Je to proto, že potenciál všech měst je dosti podobný: jde o zlepšení kvality budov a způsobu jejich užívání, a dále o snížení emisí z dopravy. Ta města, která v minulosti už snížení emisí dosáhla, za své minulé úspěchy nebudou Úmluvou nijak „penalizována“, neboť za výchozí úroveň mohou zvolit kteroukoliv minulou dobu, pro niž znají úhrn emisí a od které již probíhají jejich úspěšné snahy o jeho snížení.

Rozhodující částí Úmluvy ale není samotný cíl snížení úhrnu emisí pro každé z participujících měst. Podstatný je závazek měst, že aktivity ke snížení emisí se stanou jejich prioritou, že podniknou vše pro to, aby se ochrana klimatu stala věcí všech jejich obyvatel, tématem jejich trvalého a rostoucího zájmu. To je v jejich rukou mnohem spíše než v rukou států či Unie jako celku.

2.4. Role měst

Z Úmluvy i z Deklarace o klimatických změnách sítě měst EUROCITIES plyne, že k naplnění cílů EU je nutná úzká spolupráce mezi celoevropskou a místní správou. Ve městech žije 70 % obyvatel EU, proto bez aktivní role měst v evropské energetické politice není možné dosáhnout vytyčených cílů, které jsou pro další dobré fungování lidské společnosti na planetě Zemi nezbytné. Vznik Úmluvy je proto logickým krokem napomáhajícím dosažení tohoto celoevropského cíle. Na města, která k Úmluvě přistoupí, bude veřejnost EU, ale i podnikatelská sféra domácích, evropská a světová, pohlížet jako na ta, která jsou nebo se rozhodla být na výši požadavků doby, města, na něž se dá spoléhat při plánování investic i volby místa pro kvalitní život.

Mnohá města už dlouhou dobu usilují o snížení svých emisí skleníkových plynů, zejména oxidu uhličitého. Kromě výše zmíněných Energie-Cités je to Klima-Bündnis (Climate Alliance), s více než tisíci členy, založená v roce 1990 (viz www.klimabuendnis.org). Některým se skutečně daří emise snižovat, zejména pokud se přepočítají na jednoho obyvatele a pokud jde o emise působené přímo městskou správou a jí podřízenými institucemi, jiná jejich růst alespoň účinně brzdila. Je fakt, že na konci minulého století a prvních letech třetího tisíciletí ke svým snahám neměla dobré podmínky: široká veřejnost se o ochranu klimatu teprve začínala zajímat, podpora států, natož EU byla malá až žádná (jak legislativní, tak finanční). Naléhavost problému si uvědomovali jen zvláště osvícení politici a vzdělanci, ale ani ti ještě nevěděli, jak málo je času na to, aby lidstvo zabránilo nejhorším důsledkům.

Přesto mnohá města a jejich sdružení získala značnou zkušenost a přivedla své občany k vážnému zájmu o věc i k praktickým krokům ke snížení spotřeby energie. Ve snižování emisí byla úspěšná hlavně ta, která docílila poklesu automobilové dopravy ve prospěch dopravy nemotorové a veřejné, a která se velmi snažila o energeticky mnohem úspornější stavění, než byla běžná praxe.

Dnešní situace, kdy je ochrana klimatu prioritou Unie, denně se jí zabývají všechna média, rychle se rozvíjejí potřebné technologie (a mnohé už dosáhly zralosti pro své široké uplatnění) a kdy se nejen zrychlil růst cen paliv, ale také se začínají uplatňovat mechanismy na nemalé zpoplatnění emisí oxidu uhličitého z fosilních paliv a výroby cementu, vytváří pro skutečné, dlouhodobé snižování emisí mnohem příznivější rámec, než tomu bylo před rokem 2008.

Praxe měst, která se ochranou klimatu již zabývají, ukazuje, že právě tato priorita vede ke zkvalitnění života ve městě, že snižování emisí zlepšuje komfort obyvatel i návštěvníků měst, činí je atraktivnějšími, oblíbenějšími.

Širší argumentace je obsažena na konci dokumentu, v části 5. *Příloha: Naléhavost ochrany klimatu*

2.5. Přílohy

Oficiální překlad Úmluvy starostů a primátorů, http://www.managenergy.net/download/com/covenant_cs.pdf

Překlad Lipské charty, http://www.uur.cz/images/publikace/uur/2007/2007-04/02_lipska.pdf. Na Lipskou chartu o udržitelných evropských městech, přijatou na neformální konferenci ministry EU zodpovědnými za rozvoj měst v květnu 2007, se Úmluva odvolává. V chartě se mj. uvádí: „Zlepšení bytových standardů v nových budovách a také v existujících velkých panelových, starých a nekvalitních budovách má největší potenciál k zvýšení energetické účinnosti v rámci EU, a tím k boji proti klimatické změně.“

Překlad Aalborgských závazků, http://www.nszm.cz/cb21/archiv/material/Aalborgske_zavazky.pdf. Dokument z roku 2004, k jehož podpisu přistoupilo více než pět set měst (většinou z románských zemí). Úmluva se na něj rovněž odvolává jako na jeden z minulých popudů k udržitelnému rozvoji měst.

Seznam měst, které se již připojily k Úmluvě, nebo o to oznámila zájem http://ec.europa.eu/energy/sustainable/doc/mayors_list_cities.pdf

3. Metodický postup

3.1. Příprava Akčního plánu

Neexistuje žádné závazné určení, jaké metody a systémy vedoucí k dosažení požadovaného snížení emisí oxidu uhličitého jsou vhodnější a jaké méně vhodné, vše je necháno na místních rozhodnutích a schopnostech, každá cesta k dosažení cíle je stejně respektovaná.

Během jednoho roku mají vzniknout **Akční plány udržitelné energetiky** ve všech městech, které k Úmluvě přistoupí (pro ta města, která přistoupí hned od začátku, to bude znamenat termín do konce ledna 2010). Aby mohlo být posuzováno plnění závazku ke snížení emisí, musí každé město připravit, jako základ Akčního plánu, **inventuru svých emisí oxidu uhličitého**. Většina měst bude muset tvořit akční plán „od nuly“. Úmluva předpokládá, že města si mezi sebou budou vyměňovat své zkušenosti a know-how, že ta, co již mají nějaký obdobný akční plán z dřívějšíka, se o něj podělí s ostatními. Evropská komise hodlá sbírat všechny dostupné metodiky a zprostředkovávat kontakty mezi tvůrci metodik a městy. Je možné, že v průběhu roku 2009 proběhne jejich nezávislé vědecké vyhodnocení, které by poskytlo městům další oporu.

Dosud žádné město nemá vypracovaný a zveřejněný Akční plán.

Podle oficiálního materiálu k Úmluvě existují tři typy měst, podle svých výchozích pozic při podpisu Úmluvy:

- Města, která již mají připraven akční plán s konkrétními závazky z minulosti. Tehdy se respektuje jejich vlastní „startovní čára“, tedy rok, vůči němuž se bude snížení emisí vztahovat, a inventura příslušná k onomu roku.
- **Města, která se chystají přistoupit k Úmluvě, avšak nemají inventuru emisí. Jako „startovní čáru“ pak bereme rok, kdy inventuru udělají.** Toto je případ Brna.
- Města, která mají z dřívějšíka emisní inventuru, chtějí se připojit, ale nemají připraven akční plán. V tomto případě je logické brát jako referenční rok rok 2005, stejně jako je tomu pro EU jako celek v „klimatickém balíčku“.

Úmluva starostů se týká činností na místní úrovni, které jsou v kompetenci vedení města. Předpokládá se, že město zasáhne ve svých rolích, tedy jako

- spotřebitel a poskytovatel služeb,

- tvůrce územního plánu, autorita rozhodující o stavebním rozvoji a regulátor,
- jako rádce, vzor a subjekt, který ostatní povzbuzuje a motivuje,
- jako producent a dodavatel.

(více o tom viz příloha – oficiální překlad Úmluvy)

Je nanejvýše důležité, aby byl Akční plán udržitelné energetiky dostatečně představen a probírán s občany. Je-li Akční plán připraven s vysokým stupněm občanského zapojení, má největší šanci na dlouhodobou kontinuitu a na úspěšné dosažení svých cílů (http://ec.europa.eu/energy/climate_actions/mayors/doc/action_plan_guidance_elements_en.pdf).

Působnost Akčního plánu se předpokládá zejména:

- ve stavění, zahrnujícím novou výstavbu a generální rekonstrukce,
- ve správě městského majetku,
- v dopravě: městské osobní i nákladní,
- v účasti obyvatelstva,
- v uvědoměném energetickém chování občanů, spotřebitelů a podnikatelů,
- v územním plánování.

Průmysl – většinou nespádající pod kompetence města – nemusí být do inventur emisí zahrnut. Vyloučení průmyslu ze základní inventury může být na místě např. proto, aby města nekladla rozvoji průmyslu překážky jen z důvodů plnění emisního cíle.

Redukce emisí skleníkových plynů dosažené vymístěním průmyslu z katastru města se v žádném případě nezapočítávají. Autoři Úmluvy tak chtějí zabránit tomu, aby se dosahovalo snížení emisí CO₂ takřkajíc „bez práce“, pouhým přesunutím zdroje emisí někam jinam. To stejné platí i v dopravě – vymístění dopravy mimo město při její stejné intenzitě nelze považovat za snížení emisí CO₂. Z ducha Úmluvy lze vyčíst, že započítat snižování emisí CO₂ z průmyslu lze, ale v takových případech, kdy se při stejném teoretickém objemu výroby dosáhne snížení emisí (zateplením, efektivnějším využitím lidských i energetických zdrojů), nikoliv snížení emisí CO₂ snižováním výroby či zánikem podniků.

V možnostech města není ovlivňovat zdroje energie do města dodávané. Pro snížení emisí je proto rozhodující snížení spotřeby energie na území města. Přínosné je zvláště snížení toho druhu spotřeby, který vyvolává emise zvláště velké, spotřeby elektřiny. Další cestou je podpora takových nízkoemisních zdrojů energie na území města, jejichž emise budou menší než emise jimi nahrazených zdrojů ležících mimo území města. Jde vlastně o výpočet „ekologické stopy města“.

3.2. Harmonogram

- před 15. 12. 2008 – formální schválení Radou města a vyjádření zájmu o přistoupení na adresu TREN-COVENANT@ec.europa.eu
- před 15. 1. 2009 – odeslání přihlášky k Úmluvě
- únor 2009 – setkání signatářů během Týdne udržitelné energie EU, viz <http://www.eu-sew.eu/>
- do konce roku 2009 vypracování a předložení Akčního plánu
- nejméně jednou za dva roky podávat zprávu o plnění Akčního plánu
- každoročně se účastnit výročního zasedání signatářů úmluvy
- do roku 2020 snížit roční úhrn emisí CO₂ alespoň o 20 %.

3.3. Přihláška:

(viz http://ec.europa.eu/energy/sustainable/doc/adhesion_form.rtf)

Covenant of Mayors

(to be sent to : TREN-COVENANT@ec.europa.eu)

European Commission

I, [Name of the Mayor or other authorised representative], [Mayor or Job title] of [Name of the City/town/region/territorial unit] inform you that the [City Council or equivalent Decision-making body] decided at the meeting on [Date] to mandate [me / legal representative: Mayor, President,..] to sign up to the Covenant of Mayors, in full knowledge of all commitments, in particular:

- to go beyond the the objectives set by the EU for 2020, reducing the CO₂ emissions in our respective territories by at least 20%;
- to submit a Sustainable Energy Action Plan including a baseline emission inventory which outlines how the objectives will be reached, within one year of the abovementioned date
- to submit an implementation report at least every second year following the submission of the Action Plan for evaluation, monitoring and verification purposes
- to organise Energy Days or City Covenant Days, in co-operation with the European Commission and with other stakeholders, allowing citizens to benefit directly from the opportunities and advantages offered by a more intelligent use of energy, and to regularly inform the local media on developments concerning the action plan;
- to attend and contribute to the annual EU Conference of Mayors for a Sustainable Energy Europe

[City, town region], [date],

SIGNATURE

Úmluva starostů a primátorů

(v anglickém originále poslat na: TREN-COVENANT@ec.europa.eu)

Já, (*Roman Onderka*), primátor města Brna, Vás informuji, že Rada (zastupitelstvo) města Brna rozhodla(o) na zasedání dne [datum] pověřit mne podpisem Úmluvy starostů a primátorů, s plnou znalostí všech závazků z ní plynoucích, obzvláště:

- snížit do roku 2020 emise CO₂ našeho města alespoň o 20 % a překročit tím cíl, který na sebe vzala EU;
- během jednoho roku od výše uvedeného data přístupu vypracovat Akční plán udržitelné energetiky, zahrnující i počáteční inventuru ročních emisí CO₂, který naznačí, jak svých cílů chce dosáhnout;
- vypracovat a předložit na konci každého dvouletého období zprávu o stavu plnění Akčního plánu, aby mohlo být plnění cílů hodnoceno, sledováno a ověřováno;
- organizovat Energetické dny nebo Městské dny Úmluvy, v kooperaci s Evropskou komisí a s dalšími aktéry, umožňující občanům přímo těžit z příležitostí a výhod, jaké nabízí rozumnější využití energie, a pravidelně informovat místní média o dosažených pokrocích v plnění Akčního plánu;
- účastnit se a přispívat do výročních EU-konferencí Úmluvy starostů a primátorů pro Energeticky trvale udržitelnou Evropu.

V Brně, [dne]

Podpis

3.4. Příklady jiných měst

3.4.1. Klimatický program Vídně KliP

- Das Klimaschutzprogramm Wien: [http://www.energyagency.at/\(de\)/klip/index.htm](http://www.energyagency.at/(de)/klip/index.htm)
- Metoda výpočtu emisí CO₂ z Vídně: [http://www.energyagency.at/\(de\)/klip/perspektiven/beitrag01.htm#h2](http://www.energyagency.at/(de)/klip/perspektiven/beitrag01.htm#h2)
- Fáze: emisní inventura, vypracování akčního plánu, realizace dílčích opatření
- Cíl: snížit emise CO₂ mezi léty 1995-2010 o 12 %.
- Nesplněno, zejména vinou absence předpisů, strategií a podpor výstavby domů s mnohem nižší spotřebou energie, a oprav na takový standard. To se ale již změnilo a bude dále měnit.
- V současné době program spolupracuje s velmi ambiciózním rakouským vládním programem klima: aktiv – <http://www.klimaaktiv.at/>

Pole působnosti:

Handlungsfeld Fernwärme- und Stromerzeugung | dálkové vytápění a výroba elektřiny

programy:

- kogenerace
- ekoelektrina
- ekovytápění

Například: biplynová stanice, kogenerace – biomasa, malé vodní elektrárny, fotovoltaika, (např. pro zoologickou zahradu), větrný park Unterlaa

Handlungsfeld Wohnen | bydlení

programy:

- Bauklima | stavební biologie
- Thermoprofit | izolování domů kategorií C a D, dotace
- Wiener Wärme | vídeňské teplo – především dálkové teplo, solární systémy, biomasa
- Neues Wohnen | nové bydlení – od roku 2010 pasivní domy jako standard
- Wien spart Strom | Vídeň spoří elektřinu – kromě přístrojů zejména veřejné osvětlení

Handlungsfeld Betriebe | podniky

programy:

- Thermoprofit | úspory v podnikových budovách
- Wiener Wärme | vídeňské teplo
- Neue Arbeitsstätten | minimální spotřeba v nově stavěných budovách
- Wien spart Strom | Vídeň spoří elektřinu
- Öko-Prozess | zvyšování energetické efektivity výrobních procesů

Handlungsfeld Mobilität | doprava

programy:

- Next Step | STEP – název nového územního plánu, který je promyšlen ve vztahu k ochraně klimatu

- [Klimaorientierte Förderungen](#) | dotace na dopravní programy šetřící klima
- [Lebenswerte Stadt](#) | lepší město pro chodce, cyklisty (zóny 30 km/h)
- [Gut zu Fuß in Wien](#) | Vídní pohodlně pěšky
- [Kommt Zeit – kommt Rad](#) | na kole – včas
- ["Mehr Wiener Linien"](#) | „více vídeňských linek“ – zvýšení podílu veřejné dopravy z 36 % na 43 % do roku 2010
- [CarSharing](#) | sdílení aut
- [Mobilitätsberatung](#) | poradenství
- [Bewusstseinsbildung](#) | zvyšování povědomí
- [ECO-Fahrweise](#) | šetrný způsob jízdy – nácvik (jezdit plynule, vypínat motor na křižovatkách...)
- [Geschäftsstraßen-Logistik](#) | logistika zásobování ulic s mnoha obchody
- [CarPooling](#) | sdílení aut
- [Effiziente Fahrzeuge](#) | efektivní dopravní prostředky
- [Fuhrpark effizient](#) | efektivní vozový park
- [Bio.elektro](#) | použití paliv z obnovitelných zdrojů v městském vozovém parku
- [Kostenwahrheit im Verkehr](#) |

Handlungsfeld Stadtverwaltung | samospráva

programy:

- [Klimaschutz im Magistrat](#) | alespoň třetinové snížení spotřeby na nejméně třetině ploch budov ve správě magistrátu
- [Magistrat Mobil](#) | důsledné naplnění programu ve výše zmíněné kapitole „mobilita“
- [Öko-Logisch](#) | kritéria z oblasti ochrany klimatu zahrnutá do veřejných zakázek
- [Öko-Management](#) | eko-management
- [Öko-Mahlzeit](#) | podpora ekologického zemědělství, které je šetrnější ke klimatu než zemědělství konvenční – nákup biopotravin pro nemocnice, školy, školky
- [Bau-Klima](#) | výběr stavebních materiálů šetrných ke klimatu
- [Öko-Kreisläufe](#) | šetrné využívání surovin, např. v oblasti stavění preference dřevostaveb i u víceposchodových budov
- [Umstellung der Fahrzeugflotte auf Erdgasautos](#) | přestavba vozidel na zemní plyn
- [Wohnungen in mehrgeschossigem Holzmischbau](#) | stavba víceposchodových obytných budov s podílem dřevěných konstrukcí

3.4.2. Heidelberg

Přístup Heidelbergu k Úmluvě viz <http://ww1.heidelberg.de/buergerinfo/to0040.asp?ksinr=3624&toselect=35675> jako 17. bod jednání Rady. Starší plán aktivit, (nový Akční plán pro Úmluvu bude zpracován do léta 2009) je dokument z roku 2004, **Koncept ochrany klimatu**, je [31_pdf_Klimaschutzkonzept_2004.pdf](#). (95 stran, 5 MB). Od roku 1993 do roku 2004 snížil Heidelberg skleníkové emise padající na vrub budovám ve vlastnictví města o 35 %. To dokazuje, že výrazné snižování emisí je technicky možné. Bytová podlažní plocha se za tu dobu značně rozrostla, spotřeba na topení klesla, vzrostla ale spotřeba elektřiny. Celkově se emise působené domácnostmi nezměnily. Vlivem velkého rozvoje města celkové emise v daném období, i přes snahu o ochranu klimatu, nicméně vzrostly, celkem o 7 %. Potenciál úspor v podnicích atd. je ale veliký. Z veřejných prostředků se v Heidelbergu staví v pasivním standardu.

3.4.3. Mnichov

Rámcové schéma ochrany klimatu z roku poskytuje [co2_broschuere.pdf](#) z roku 2005, *Komunální ochrana klimatu: strategie pro snížení emisí CO₂ na polovinu*. Od roku 1987 do roku 2000 klesly měrné emise v Mnichově, počítáno „na hlavu“, o 12 %. Brožura ukazuje cestu, jak by mohly do roku 2030 klesnout nakonec o 44 %. I zde je potřeba poznamenat, že takový výhled byl formulován ještě v době, kdy naléhavost ochrany klimatu byla méně zřejmá a účinná pomoc EU téměř v nedohlednu.

3.4.4. Freiburg

Od roku 1992 do roku 2005 snížil Freiburg své emise o 7 %, přepočítáno na jednoho obyvatele dokonce o 13 %. Emise klesly v odvětví dopravy i budov. Viz [Stadt Freiburg im Breisgau: Energie-sparen und Klimaschutz](#) z března 2008. Rada města stanovila cíl snížení emisí o 40 % do roku 2030, ve srovnání s rokem 1992. Ve Freiburgu je impozantní nárůst pěší a cyklistické dopravy a pokles dopravy automobilové.

3.4.5. Londýn

V únoru 2004 formuloval cíl, snížit do roku 2016 své emise o 23 % ve srovnání s rokem 1990. Novější verzi z února 2008 viz <http://www.london.gov.uk/thelondonplan/docs/londonplan08.pdf> (5 MB, 508 stran); ta uvádí cíl 25 % do roku 2020. Londýn se proslavil zavedením poplatků za vjezd do centra; to vedlo ke snížení emisí, zvýšení průjezdnosti města, a nakonec k velké spokojenosti obyvatel.

3.4.6. Partnerská města

Z měst, s nimiž má Brno podepsanou partnerskou smlouvu, vyjádřila do 8.11. 2008 zájem o přistoupení k Úmluvě Vídeň, Leeds a Kaunas. O koncepcích Vídně viz 2.4.1.

3.5. Inventura emisí

Ani pro inventuru není stanoven žádný závazný postup. Během příštího roku nicméně Evropská komise nějaké ukázky způsobů městské inventury emisí fosilního oxidu uhličitého zveřejní.

Existuje koncept podrobné, důmyslné a složité metodiky ICLEI³ dostupný jako http://www.iclei.org/fileadmin/user_upload/documents/Global/Programs/GHG/LGGHGEmissions-Protocol.pdf. Ten zahrnuje všechny skleníkové plyny, bylo by jistě možné použít jen jeho část, pro oxid uhličitý. Počáteční inventura ale může být i velmi stručná, nerozložená podle sektorů. Rozdělení na sektory začne být důležité až pro možnost rozboru postupného plnění Akčního plánu a příležitostí pro jeho lepší implementaci nebo potřebné změny.

3.5.1. Inventura dle bilance zdrojů

Minimální inventura může obsahovat jen roční úhrny:

- množství různých fosilních paliv dodaných pro potřeby stacionárních zdrojů ve městě,
- množství elektřiny dodané do města; alternativně – celé množství elektřiny spotřebované ve městě, od něhož se odečte množství elektřiny ve městě vyprodukované,
- množství tepla dodaného do města zvenčí,
- emisí CO₂ působených dopravou na území města. V některých případových studiích se udává možnost odhadu zjištěním množství tekutých paliv dodaných do čerpacích stanic na

³Jde o organizaci založenou v roce 1990 jako International Council for Local Environmental Initiatives, nyní zvanou „ICLEI – Local Governments for Sustainability“, čili **Místní vlády pro udržitelnost**, s více než tisíci členy z celého světa, především městy; zhruba polovina členů je z USA.

území města. Jinou alternativou či doplněním je odhad z modelů dopravních toků, dle typu vozidel, ujeté vzdálenosti a doby jejich provozu; je evidentní, že ani kombinace odhadů nemůže dát nijak zvláště přesnou představu o emisích z dopravy na území města.

- emisí z likvidace odpadů fosilního původu

Přepočet množství různých fosilních paliv dodaných do města na emise oxidu uhličitýho se skládá z prostého chemického výpočtu (přepočet uhlíku v nich obsaženého na oxid uhličitý), ten lze případně doplnit odhady předcházejících emisí při těžbě, z produktovodů a rafinerií.

V případě dodávek tepla do města ze vzdálených tepláren lze v obvyklém případě, kdy spotřeba elektřiny ve městě trvale převyšuje elektrický výkon příslušející vyrobenému (a do města dodávanému) teplu, započítat spotřebu paliva na produkci daného množství tepla a k němu příslušející produkci elektřiny (dálkové dodávky dostává např. Praha, ne však Brno).

Od elektřiny dodané do města je třeba odečíst elektrickou produkci na území města, případně i příslušný díl elektrické produkce vzdálených tepláren, viz předchozí odstavec. Zbytek elektrické spotřeby se přepočte na CO₂ nejsnáze užitím jednotného koeficientu platného pro danou zemi nebo region, např. vyhláškou č. 425/2004 Sb se pro energetické audity uvažují měrné emise CO₂ 1,17 kg/kWh; koeficient by zůstával pro další léta neměnný (jeho změny nesouvisejí s aktivitami daného města, snaha města ovlivní jen spotřebu elektřiny).

Elektrickou spotřebou vyvolané emise CO₂ lze v principu počítat i složitěji, pokud by byly k dispozici časové průběhy dodávaného příkonu. Měrné emise jsou totiž v průběhu dne různé, v dobách nejmenší spotřeby se zvětšuje podíl příkonu krytý zdroji jadernými a např. větrnými (tedy bez-emisními). Pro inventuru budoucího snížení emisí by to mělo význam tehdy, kdyby město docílilo snížení odběru v dobách, kdy se pro jeho pokrytí připojují zdroje s velkými měrnými emisemi.

3.5.2. Inventura na základě měřených koncentrací

V inventuře emisí z území města bude vždy značná nejistota, pokud jde o modelované emise z dopravy (ať již dle modelovaných „dopravních toků“ nebo dle prodaného paliva). Pro spolehlivé konstatování, zdali CO₂ emitovaného přímo z území města během let ubývá a jak mnoho, je proto vhodné užít přímého měření jeho koncentrací. To musí být průběžné, na několika místech ve městě, dlouholeté. Koncentrace jsou velmi proměnlivé dle emisí a dle momentálního proudění vzduchu, přesto by víceleté statistické ukazatele z takových dat umožnily zjistit relativní změnu emisí s vyšší přesností než jiné metody.

3.5.3. Inventura dle původce

Je praktické uvádět v inventurách samostatně emise působené institucemi a prostředky, které jsou v rukou (majetku) města, případně i emise působené zaměstnanci města (těm lze totiž např. usnadňovat, aby se vyhnuli používání automobilové a letecké dopravy a podporovat u nich volby pěší a cyklistické dopravy), a emise, které může město ovlivňovat jen radami, případně regulacemi a finančními pobídkami. Zveřejněné snížení emisí prvního (a druhého) typu se může a má stát vzorem pro ostatní původce emisí.

4. Rámcové posouzení možností Brna Úmluvu naplňovat

4.1. Nástin inventury

Brno má k dispozici základ potřebné inventury v dokumentech *Energetická koncepce* a *Generel ovzduší*, http://www.bрно.cz/download/ozp/generel_ovzdusi/. V roce 2003 uvádí tabulka http://www.bрно.cz/download/ozp/generel_ovzdusi/images/tabulky/tab3_emise sledovanych skodlivin_a_CO2_dle_kategorie_zdroje.html údaj o **přímých emisích CO₂ ze stacionárních zdrojů na území města: 1,07 Mt CO₂**. (Je možné, že z toho lze odečíst až 0,05 Mt jako nefosilní podíl v odpadech spalovaných v SAKO.)

Pro odhad emisí ze spotřeby elektřiny lze užít tabulku na konci dokumentu <http://www.bрно.cz/download/ots/koncepce/ek1pril05.pdf>, udávající spotřebu města (mimo dopravy) v roce 2001 na 25,1 PJ, z čehož činila elektřina 4,9 PJ. V dokumentu <http://www.bрно.cz/download/ots/koncepce/ek2.pdf> lze najít na str. 35 a 36 dvě rozporné informace o ročních dodávkách elektřiny ze zdrojů na území města, 380 GWh a 200 GWh (jako chybný se jeví druhý údaj). Výroční zpráva Teplárny Brno, a.s., http://www.teplarny.cz/?download=_vyrocni-zpravy/vz_teplarny_bрно_2006_2007_low.pdf uvádí pro období končící 30. 9. 2007 dodávku 297 GWh, rok předtím 339 GWh (zpráva o dva roky starší přidává údaje z předchozích let, 319 GWh a 315 GWh. K tomu lze připočítat různé menší zdroje, vč. 10 GWh z elektrárny na Brněnské přehradě, a pro léta 2006 a dřívější i výrobu v teplárně areálu bývalého Zetoru, 6 GWh. Obvyklou elektrickou práci vykonanou ročně zdroji na území města lze tak odhadnout na 330 GWh. To odpovídá 1,2 PJ, čtvrtině spotřeby. Dovoz elektřiny do města tak může činit 3,7 PJ, odpovídající emise (při použití koeficientu 1,17 kg/kWh) by byly 1,2 Mt, zhruba stejné, jako emise ze stacionárních brněnských zdrojů.

Emise z dopravy ve městě lze velmi zhruba odhadnout, dle obvyklých podílů na ročním úhrnu v jiných evropských městech, na 0,4 Mt až 1 Mt. **Celkový roční úhrn by tak byl zaokrouhleně 3 Mt, aneb 8 t na jednoho obyvatele Brna.**

Pro srovnání, pro Vídeň uvádí zpráva o emisích spolkových zemí Rakouska 5 t na obyvatele. Zprávu lze stáhnout na

http://www.umweltbundesamt.at/presse/lastnews/newsarchiv_2008/news081112/ jako <http://www.umweltbundesamt.at/fileadmin/site/publikationen/REP0176.pdf> (6 MB); uvádí i postupy, jak byly emise počítány.

4.2. Vnější podmínky

Dosavadní snahy evropských měst, která se rozhodla být předvojem v ochraně klimatu, byly omezeny tím, že snižování emisí nebylo základní prioritou států a EU jako celku. Města tak neměla na pomoc žádné zvláštní ekonomické nástroje, ani jim nestála po boku hlavní informační média.

To se nyní rychle mění. „Trh s uhlíkem“, rozumí se s hmotnostmi oxidu uhličitého přidaného uměle do přírodního koloběhu, případně odebraného z ovzduší a bezpečně dlouhodobě uloženého, vytvoří i prostředky, které bude možné investovat právě jen do ochrany klimatu (v Česku tomu tak bude z výnosů „emisních povolenek“ pro velké znečišťovatele). Výpočty, zdali se to či ono úsporné opatření vyplatí, se tak změní – jak díky dotacím, tak díky tomu, že do výpočtů bude možné zahrnout cenu ušetřených emisí, zatím alespoň 20 eur za tunu, později spíše 30 eur a časem pravděpodobně až kolem 100 eur za tunu. Opatření, na něž se dříve pohlíželo jako na nenávratná, se stanou výhodnými i finančně.

Vzhledem k tomu, že i dosavadní cíle EU (snížení emisí dle Kjótského protokolu) nejsou dostatečně plněny, zmnožení možností podpory pro aktivity měst lze očekávat již během několika let. Evrop-

ský závazek snížení emisí do roku 2020 je pak ještě mnohem náročnější, a ti, kteří budou schopni pro jeho splnění konat účinné kroky, si mohou být jisti, že je Unie podpoří.

Podporou pro realizaci velkých úspor se stane nová verze Energy performance of Buildings Directive, evropské direktivy pro spotřebu energie v budovách. Dle usnesení Evropského parlamentu má Evropská komise podniknout kroky k tomu, aby se od roku 2011 stavěly v Unii budovy již jen v pasivním standardu. Vymizení nejméně úsporných spotřebičů z trhu by měly zajistit další direktivy (Energy-using Product Directive).

Úmluva po zúčastněných městech požaduje jen to, aby dosáhla vyšších úspor než je základních 20 %. Zmiňuje i možnost, že se EU koncem roku 2009 zaváže k úspoře větší, 30%. Nechává ale na městech, která přistoupí k Úmluvě, aby zvážila, nakolik zvýší své vlastní závazky. Možné zpřísnění evropského cíle tak není pro Brno hrozbou, ale naopak nadějí: vnější podmínky pro rychlé a trvalé snižování brněnských emisí se tak dále zlepší.

V každém případě získá Brno, pokud se rozhodne stát se českým průkopníkem ochrany klimatu, velmi výhodnou pozici mezi jinými českými příjemci nových forem finančních podpor, a ovšem i renomé a respekt ve světě obchodu a podnikání.

4.3. Potenciál Brna

Poněkud jiný cíl, totiž snížení spotřeby energie, je diskutován v dokumentu <http://www.bрно.cz/index.php?nav01=2214&nav02=4012&nav03=3932>, Energetická koncepce statutárního města Brna. Jiný je v tom ohledu, že nepřevádí odhady možných úspor paliv či elektřiny na úspory CO₂. Potenciál úspor energie vyčísluje na 25 %, ekonomicky nadějný potenciál na 12 %. Je nutné zdůraznit, že to je potenciál odhadnutý při tehdejších nízkých cenách energie, nulové ceně emitovaného uhlíku, absenci zákona o elektřině z obnovitelných zdrojů a neuvažování některých nejlepších technologií (autorům tehdy neznámých, ba někdy ještě nepřítomných na trhu), a jen okrajovém zmiňování ochrany klimatu (odtud absence přepočtu na úspory emisí „fosilního uhlíku“).

Energetická koncepce Brna se soustředí na zdroje tepla, méně již na spotřebu elektřiny (která je zodpovědná za většinu emisí) a již vůbec ne na dopravu, či obecně spotřebu v mobilních zdrojích. Emise z dopravy v nějaké míře probírá Generel ovzduší, který dává řadu dobrých doporučení. Emise CO₂ z mobilních zdrojů ale nijak nekvantifikuje, ani jejich možný pokles.

Brno, stejně jako jiná města, má největší potenciál úspory ve vytápění budov. Praxe z tisíců staveb i rekonstrukcí v okolních zemích i u nás dobře ukazuje, že spotřeby lze snížit na desetiny dnešních. V časovém horizontu 10 let, kdy poběží Akční plán, lze teoreticky 20 % emisí uspořit pouze zde, tak vysoké tempo stavebních prací je ale nepravděpodobné.

Velmi rychle, výrazně a s malými investicemi lze snížit emise z dopravy její regulací pomocí mýtného a omezením vjezdu do města. Snížení emisí v dopravě závisí výhradně na politické vůli. Takové snížení má mnoho dalších pozitivních stránek, vč. snížení koncentrací jedovatých látek v ovzduší, potlačení hluku, snížení počtu zranění a úmrtí, zrychlení veřejné dopravy a tedy i zkrácení dojezdových dob, zatraktivnění města pro pěší (a tedy zvýšení obchodního obrátu) a konečně i zprůjezdnění města pro automobilisty, kteří tudy doopravdy potřebují jezdit (vč. sanitek, policie, hasičů). Všechny tyto pozitivní dopady přesvědčivě ukázala praxe Londýna, odvážný krok bývalého starosty Kena Livingstona, dnes všemi přijímaný zcela bezvýhradně.

Oddělení energetiky Odboru technických sítí Magistrátu připravilo od roku 1990 řadu dobrých programů na snížení spotřeby v městských budovách, zejména školách. Část doporučených opatření se již realizovala, část jich na realizaci dosud čeká (úspory emisí nebyly prioritou města).

V letošním roce se zlepšily možnosti úspor na straně dodávek tepla, případně kogenerace tepla a elektřiny, díky tomu, že Teplárny i tepelné rozvody se dostaly konečně opět přímo do rukou města Brna.

Splnění cíle redukce emisí přinejmenším o 20 % se pro Brno jeví jako dobře dosažitelný cíl, pro jehož splnění bude možné zajistit potřebné investiční prostředky a pobídky. Předpokladem je, že se stane prioritou Brna, kterou si postupně vezmou za své jeho obyvatelé i instituce, které zde působí, a že budou svou praxí a všechny budoucí kroky, které se týkají spotřeby energie, hodnotit a zvažovat právě z tohoto hlediska. Vzhledem k řadě okolností, především intelektuálnímu, vědeckému a technickému potenciálu a kontaktech v Rakousku a Německu je Brno pro přístup k Úmluvě disponováno v oblasti nových členských zemí EU zřejmě nejlépe.

Vzhledem k tomu je adekvátní, aby se Brno později ujalo i další z rolí, s nimiž Úmluva počítá, totiž stalo se centrem, městem-mentorem, které bude pomáhat dalším členům, méně odborně zdatným. Tato role je popsána v dokumentu Adhesion Procedure for Supporting Structures, Postup přihlášení Podpůrné struktury:

http://ec.europa.eu/energy/climate_actions/mayors/doc/adhesion_procedure_structures_en.pdf.

Poslední rolí, jíž by se mohl ujmout např. některý z městských podniků, je Benchmark of Excellence – pakliže se jeho praxe může stát světovým vzorem, podá příslušnou přihlášku a jeho schopnost působit takovým způsobem uznají orgány Evropské komise. V úvahu připadají např. Technické sítě, a.s. (nebo jejich dceřinná společnost) se svou léty ověřenou (a ve světě dosud málo známou) technologií *spojitého tlumení veřejného osvětlení*. Viz pokyny http://ec.europa.eu/energy/sustainable/doc/benchmarks_excellence_procedure.pdf.

4.3.1. Východiska usnadňující rozhodnutí

- Tradice teplotnosti
- Systém veřejné dopravy
- Zpracovaná koncepce energetická s částečnou inventurou emisí CO₂ – dopracovat, výrazně posílit oblast úspor
- Existující monitoring koncentrací znečišťujících látek v ovzduší – on line – přidat měření CO₂ (dle FAST VUT) a pokud možno i metanu, zlepšit grafický výstup, zpřístupnit celá data
- Zpracované a jen zčásti realizované koncepty odd. energetiky OTS MMB:
 - energetický management městských budov
 - vyspělý monitoring spotřeby energie ve školách, vytipování budov k energetické sanaci
 - návrh na využívání solárních systémů v domovech pro seniory
 - aj.
- Schválený záměr přechodů městských autobusů na plyn
- Vyspělý systém regulace veřejného osvětlení
- Intelektuální zázemí města – vysoké školy
- Velký potenciál neziskových organizací v oblasti environmentálního poradenství a výchovy

4.4. Koncept pro Brno

4.4.1. Postup připojení – harmonogram – viz část 2.2.

4.4.2. Akční plán – zpracování

(zde uvádíme jen heslovitě, jako některé body, které by měly být rozvedeny v Akčním plánu, bez ambice na úplnost)

- Stanovení garanta
- Zjištění množství základních emisí, zjištění koncentrací CO₂ v městském ovzduší
- Vytipování oblastí pro snížení emisí alespoň o 20 %.

- Navržení akčního plánu obsahujícího jak velká opatření, které zajistí snížení rapidní, tak řadu dílčích opatření menších. Opatření by měla vždy sloužit ke zlepšení celkového městského prostředí.

4.4.3. Náměty na plnění požadavků, příklady, co lze dělat

Budovy v městském majetku

- rekapitulovat a dokončit energetický audit ve všech budovách v městském majetku,
- připravit maximální počet objektů pro čerpání z OP ŽP a dalších fondů pro energeticky uvědomělé rekonstrukce a stavění
- zavést energetický management, aktualizovat návrh z počátku devadesátých let
- topit jen tam a tehdy, kde to vede k lepšímu komfortu uživatelů prostor
- instalace vhodných typů zářivek či „LEDkových“ světel
- tlumení světel dle nabídky denního světla a dle denní doby (v noci svítit slaběji)
- nepoužívat stand-by mody

Stavebnictví

- Připravit prostředí pro přijímání předpokládaných podpor pro energeticky uvědomělou výstavbu a rekonstrukce z prostředků emisního obchodování
- Při opravách a renovacích budov je nezbytné vybírat ty projekty, které budovu maximálně zhodnotí z energetického hlediska. Dotaci z městských peněz na opravu (izolaci, generální rekonstrukci) by měly získat výhradně ty objekty, které maximálního šetření energie prokazatelně dosáhnou
- Pronájem či prodej pozemků města za účelem výstavby by měl být podmíněn stavěním pouze v pasivním standardu, což by mělo být součástí kupní (nájemní) smlouvy. Takový veřejný závazek získat od investorů i tehdy, když město žádají o změnu územního plánu.
- Apelovat na stavební firmy, ať se vyškolí pro stavění v pasivním standardu a běžně a bez komplikací to nabízí

Bydlení

- důkladná izolace budov
- počítačem řízená teplota (nepřetápění)
- zamezení další výměně starých dřevěných okenních rámců, za nová horší (např. „eurookna“), při eventuální výměně oken instalovat výhradně tzv. superokna
- topit jen tam a tehdy, kde je to k užítku
- nabízet podporu pro čerpání dotací – např. poradenství, půjčky atd.

Podpora využívání obnovitelných zdrojů energie

- vytvořit program městských dotací pro instalaci solárních systémů na ohřev teplé vody (dle vzoru měst Litoměřice, Praha apod.)
- rozšiřovat využívání OZE v teplárenství
- využívat OP ŽP pro instalace OZE v budovách v městském majetku

Veřejné osvětlení

- při výměně starých svítidel instalovat taková, která spotřebovávají co nejméně energie
- svítit pouze na povrch, který je v zájmu osvětlit (vždy výběr nejlépe směřujících svítidel, potlačujících i oslňování)
- nesvítit, když to nikdo nepotřebuje
- osvětlení tlumit všude tam, kde již není maximální provoz (zatím je to praxe jen na hlavních brněnských výpadovkách, ne v obytných čtvrtích)

Teplárenství

- využívat tradice, modernizovat zejména ve vztahu k využívání OZE, zvyšovat energetickou bezpečnost města
- vytvořit program Tepláren, který bude podporovat úspory v domech
- výhodou je připravované zahájení teplárenského provozu ve spalovně SAKO

Doprava – podpora

- příkladné řešení mobility a logistiky obslužných jízd v městské samosprávě včetně městských podniků
- mýtné (pro zkvalitnění automobilové i veřejné dopravy)
- omezení vjezdu do určitých částí města
- zhuštění intervalů MHD
- maximální zvýhodnění veřejné dopravy v zóně 100
- autobusy na zemní plyn – dokončení záměru
- budování záchytných parkovišť
- CarSharing, CarPooling, Citybike
- cyklodoprava – zprůjezdnění celého města pro jízdní kola
- aktivní podpora pěší dopravy – usnadnění orientace místním, mimobrněnským i cizincům ve městě, aby se nejkratší trasou mohli všichni jednoduše dostat svého cíle
- cyklostezky a místa pro pěší turistiku – dostatek příležitostí pro volnočasové aktivity bez potřeby odjíždět někam mimo Brno

Územní plán

- zamezit urban sprawl
- energetická koncepce jako součást územně plánovací dokumentace
- podpory výstavby eko-čtvrtí

Odpady

- informování veřejnosti a apel na obchodníky, aby vytvářeli minimum odpadů/obalů
- maximální množství odpadů recyklovat
- otevírací doba sběrných dvorů
- více kontejnerů na separovaný odpad
- fermentace odpadů na bioplyn místo kompostování (i energetické využití, prevence úniků metanu)

Podpora ekologického zemědělství

- nákup biopotravin pro vaření ve školách, městských nemocnicích a zařízení sociálních služeb
- motivační program pro prodej bioproduktů na městských trzích

Podniky

- navrhnout motivační program pro podporu efektivního využívání energie v podnicích
- benchmarking, oceňování

4.4.4. Podpůrné akce

- Dny úmluvy atd.
- Stálé informační kampaně, zřízení informačního střediska
- Různé nárazové kampaně, typicky ve spolupráci s nevládním sektorem
- Energetické poradenství

- Brněnské stromy

4.4.5. Systémové zajištění

- řídicí struktura na úrovni města , zahrnutí městských částí
- posílení odboru energetiky – řízení a naplňování AP
- komunikace s dalšími městy připojenými k Úmluvě a s střešovým orgánem Úmluvy v rámci DG TREN

4.4.6. Vytvoření městské pracovní skupiny zahrnující:

- vedení města
- odbory Magistrátu: OŽP, OTS, OUPR
- relevantní městské podniky (Teplárny, DPmB, B-KOM ...)
- odborníky z vysokých škol – jmenovitě např. Fakultu stavební VUT, která má k dispozici měření CO₂ (posílit), FA VUT, FS VUT, MZLU a další
- Hvězdárnu (zaměstnává řadu přírodovědců, pověřit osvětou o ochraně klimatu)
- zástupce neziskových organizací zabývajících se ochranou klimatu a udržitelnou energetikou (např. Ekologický institut Veronica, Centrum pasivního domu, Hnutí Duha)
- zástupce organizací a institucí zaměřené na ekologickou výchovu a poradensví
- ČHMÚ – měření koncentrace CO₂ v ovzduší
- CDV – modelování emisí CO₂ z dopravy
- a další

5. Příloha: Naléhavost ochrany klimatu

Česká republika, ale i obecně nové členské země EU, se vyznačuje nízkým povědomím veřejnosti i politiků o výzvě, kterou je změna klimatu, nutnost ji brzdit, ale také se včas přizpůsobit jejím důsledkům, kterým se již nelze vyhnout. Je to dáno např. jazykovou bariérou, jinými prioritami, které tyto země měly začátkem devadesátých let, menší odbornou vyspělostí médií. Např. v Německu a Rakousku, ve skandinávských zemích a Británii byla změna klimatu diskutovaným tématem již koncem osmdesátých let minulého století.

Průzkum veřejného mínění provedený na jaře 2008

(http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_en.htm#300) ukázal, že za tři největší světové problémy považují občané EU chudobu, nedostatek potravin a pitné vody (68 % respondentů), změnu klimatu (62 %) a mezinárodní terorismus (53 %). Češi změnu klimatu hodnotí jako zásadní problém v *nejmenší míře ze všech zemí EU*, vyjádřila se jich tak necelá polovina (45 %). (České shrnutí viz http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_300_synt_cs.pdf, další výsledky viz http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_300_brut_cs.pdf).

Lze ale předpokládat, že se postoj Čechů změní, až odhalí nekompetentnost výroků různých populárních osobností, a že si i jejich zvolení zástupci osvojí lépe dnešní stav poznání. Nejsme přece obecně národ nevzdělaný, natož nevzdělavatelný. Základem pro pochopení problému jsou dostupné překlady Shrnutí čtyř dílů Čtvrté hodnotící zprávy Mezivládního panelu pro změnu klimatu, určená především politikům a dalším, kteří ovlivňují veřejné mínění a různá rozhodnutí, viz např. www.ve-ronica.cz/klima. a <http://amper.ped.muni.cz/gw/>.

Od vydání Čtvrté hodnotící zprávy se nicméně ukázalo, že změny klimatu jsou rychlejší, než Zpráva očekávala, a že nebezpečné body zvratu jsou již na pořadu dne – aktuálně např. mizení mořského ledu v Arktidě během léta. To ukazuje zpráva WWF, <http://amper.ped.muni.cz/gw/wwf/>. Urgentnost rychlé reakce Unie (a ovšem i Spojených států, Japonska atd.) se během roku 2008 stala daleko zřejmější, našla i patřičnou odezvu v médiích a na politické scéně. Ovlivnila i volby amerického prezidenta.

Ještě více burcující stanovisko, podpořené rozsáhlou vědeckou prací, formuloval nestor světové klimatologie, Dr. James Hansen (viz http://en.wikipedia.org/wiki/James_Hansen), ředitel Goddardova institutu pro kosmická studia NASA. Na různých fórech v letošním roce vysvětlil, **proč je již současná koncentrace CO₂ v ovzduší (385 ppm) nebezpečná**, a je tedy nutno co nejrychleji se dostat ke koncentraci nižší. Proč jsou donedávna uváděné cílové úrovně 450 ppm, ba i více než 500 ppm (pro ekvivalent oxidu uhličitého) jednoznačně mimo bezpečný rozsah, k jehož dodržení se většina světa zavázala již v roce 1992. Šlo o Rámcovou úmluvu OSN o změně klimatu (UNFCCC), která byla přijata 9. května 1992 v New Yorku a podepsána na Summitu o Zemi (ES) v Riu de Janeiru více než 150 státy a Evropským společenstvím (EC). Jejím základním cílem je „**stabilizace koncentrací skleníkových plynů v atmosféře na úrovni, která by zamezila nebezpečnému antropogennímu zásahu do klimatického systému.**“ Jako nejvyšší koncentraci, která ještě skýtá naději na odvrácení takového zásahu, totiž „překlopení“ klimatického systému do nového stavu, lidstvu velmi škodlivému, uvedl hodnotu 350 ppm. Ta je stále více považována světovou veřejností a zvolna i politickými reprezentacemi za nový cíl, k němuž má nejen EU směřovat. Jde totiž o cíl zhruba souhlasící s odhodláním EU zajistit, že se globální teplota nezvýší více než o dva stupně oproti stavu před začátkem průmyslové revoluce. Splnění takového cíle vyžaduje zjevně větší a rychlejší snížení emisí, než se předpokládalo v době přípravy klimaticko-energetického balíčku. Proto se pro EU uvádějí ještě vzdálenější cíle: snížení emisí na jednu pětinu či desetinu v roce 2050, nebo spíše na nulu (emise mají být zcela vykompenzovány odčerpáváním CO₂ z ovzduší). Více viz <http://amper.ped.muni.cz/gw/hansen/>. K postojům Unie viz též stránky Evropské agentury pro životní prostředí, <http://www.eea.europa.eu/themes/climate>, zčásti i v češtině: <http://www.eea.europa.eu/cs/themes/climate>.

Reflexe nečekaně velké naléhavosti ochrany klimatu (ve srovnání s názory ještě v letech 2006 i 2007) se projeví jistě i v připravované *České klimatické politice* a v *českém předsednictví EU*, při němž je ochrana klimatu jednou z priorit. Přistoupení k Úmluvě starostů a primátorů se tím stane nejen důležitějším, ale i něčím, čeho se není třeba obávat – podpora ze strany státu a Unie bude nepochybně rychle narůstat, města dostanou do rukou nástroje, jak emise snižovat.

PAKT STAROSTŮ A PRIMÁTORŮ

VZHLEDEM K TOMU, ŽE Mezivládní panel o změně klimatu potvrdil, že klimatické změny jsou skutečností a ve značné míře je způsobena využíváním energie spojeným s lidskou činností;

VZHLEDEM K TOMU, ŽE 9. března 2007 přijala Evropská unie soubor opatření Energie pro měnící se svět, jednostranně se zavazující ke snížení emisí CO₂ o 20 % do roku 2020 dosaženému 20% zvýšením energetické účinnosti a 20% podílem obnovitelných zdrojů energie ve skladbě zdrojů energie;

VZHLEDEM K TOMU, ŽE dokument "Akční plán Evropské unie pro energetickou účinnost: využití možností" uvádí uzavření Paktu starostů a primátorů jako prioritu;

VZHLEDEM K TOMU, ŽE Výbor regionů EU zdůrazňuje potřebu spojit místní a regionální síly, jelikož víceúrovňová správa je účinným nástrojem podpory efektivnosti nutných opatření proti změně klimatu, a podporuje tedy zapojení regionů do Paktu starostů a primátorů;

VZHLEDEM K TOMU, ŽE hodláme respektovat doporučení Lipské charty o udržitelných evropských městech týkající se nutnosti zvyšování energetické účinnosti;

VZHLEDEM K TOMU, ŽE jsme si vědomi existence Aalborských závazků jako základu mnoha probíhajících iniciativ zaměřených na udržitelný rozvoj měst a procesů souvisejících s Agendou 21;

VZHLEDEM K TOMU, ŽE uznáváme, že místní a regionální samosprávy nesou spolu s národními vládami zodpovědnost za boj proti globálnímu oteplování a musejí k němu být zavázány nezávisle na závazcích dalších stran;

VZHLEDEM K TOMU, ŽE města a velkoměsta odpovídají přímo nebo nepřímo (prostřednictvím výrobků a služeb užívaných občany) za více než polovinu emisí skleníkových plynů vznikajících využíváním energie spojeným s lidskou činností;

VZHLEDEM K TOMU, ŽE závazek Evropské unie ke snížení emisí bude dosažitelný pouze tehdy, když se na něm budou podílet zúčastněné strany na místní úrovni, občané a jejich uskupení;

VZHLEDEM K TOMU, ŽE místní a regionální samosprávy, které představují správu nejbližší občanům, musejí být v čele a jít příkladem;

VZHLEDEM K TOMU, ŽE četné akce v oblasti poptávky po energii a v oblasti obnovitelných zdrojů energie nutné k boji proti narušení klimatu spadají do působnosti místních samospráv nebo by nebyly proveditelné bez jejich politické podpory;

VZHLEDEM K TOMU, ŽE členské státy EU mohou na místní úrovni využívat účinná decentralizovaná opatření ke splnění závazků snížení emisí skleníkových plynů;

VZHLEDEM K TOMU, ŽE místní a regionální samosprávy v Evropě omezují emise znečišťujících látek podílejících se na globálním oteplování pomocí programů energetické účinnosti, také v oblasti udržitelné městské mobility, a pomocí propagace obnovitelných zdrojů energie;

MY, STAROSTOVÉ A PRIMÁTOŘI, SE ZAVAZUJEME K TOMU, ŽE:

Půjdeme dále, než stanoví cíle vytýčené Evropskou unií pro rok 2020 a snížíme emise CO₂ na našich územích alespoň o 20 % pomocí provádění akčního plánu udržitelné energie v oblastech činnosti souvisejících s naším mandátem. Tento závazek a akční plán budou ratifikovány členy používanými postupy;

Připravíme bilanci základních emisí jako základ akčního plánu udržitelné energie;

Akční plán udržitelné energie předložíme do jednoho roku od formálního společného podpisu Paktu starostů a primátorů;

Přizpůsobíme administrativní struktury měst, včetně alokace dostatečných lidských zdrojů, aby bylo možné provést potřebné akce;

Budeme mobilizovat občanskou společnost na našem území, aby se účastnila přípravy akčního plánu a politických opatření nutných k provádění a dosahování cílů akčního plánu. Pro každé území bude vypracován akční plán a bude předložen sekretariátu Paktu do jednoho roku po jeho podpisu;

Po předložení akčního plánu alespoň jednou za dva roky **předložíme prováděcí zprávu** k účelům hodnocení, monitorování a ověřování;

Budeme sdílet naše zkušenosti a postupy s dalšími územními jednotkami;

Budeme organizovat Dny energie nebo Dny signatářů Paktu starostů a primátorů ve spolupráci s Evropskou komisí a dalšími zúčastněnými stranami, umožňující občanům přímo využívat příležitosti a výhod, které nabízí inteligentnější využívání energie, a pravidelně informující místní média o postupu akčního plánu;

Budeme se účastnit výroční konference starostů EU o udržitelné energii v Evropě a podílet se na ní;

Budeme šířit poselství Paktu na vhodných fórech a především povzbuzovat další primátory k účasti v Paktu;

Přijmeme ukončení členství v Paktu na základě předběžné písemné výzvy sekretariátu v kterémkoliv z následujících případů:

- i) nepodaří-li se předložit akční plán udržitelné energie do jednoho roku od formálního podpisu Paktu;

- ii) nebude-li vinou neprovedení či vinou nedostatečného provedení akčního plánu splněn cíl snížení celkových emisí CO₂ vytýčený akčním plánem;
- iii) nebude-li po dvě následující období předložena zpráva.

MY, STAROSTOVÉ A PRIMÁTOŘI, PODPORUJEME

Rozhodnutí Evropské komise zavést a financovat strukturu technické a propagační podpory včetně nástrojů pro hodnocení a monitorování, mechanismů, které umožní sdílet znalosti postupů mezi územími, a nástrojů umožňujících opakování a znásobení úspěšných kroků v rámci rozpočtu;

Úlohu Evropské komise, jež má převzít koordinaci konference starostů EU o udržitelné energii v Evropě;

Deklarovaný záměr Evropské komise umožnit výměnu zkušeností mezi účastníky se územními jednotkami, poskytnutí návodů a vzorů pro srovnávací hodnocení k jejich možnému provedení a propojení se stávajícími aktivitami a navázání kontaktů se sítěmi, které podporují roli místních samospráv v oblasti ochrany klimatu. Tyto příklady pro srovnávací hodnocení jsou nedílnou součástí tohoto Paktu a jsou uvedeny v jeho přílohách;

Podporu Evropské komise v oblasti formálního uznání a publicity měst a velkoměst účastnících se Paktu s využitím k tomu vytvořeného loga Udržitelné energie v Evropě a pomocí propagace prostřednictvím komunikačních prostředků Komise;

Rozhodnou podporu Paktu a jeho cílů ze strany **Výboru regionů** jakožto zástupce místních a regionálních orgánů v EU;

Pomoc, kterou tyto členské státy, regiony, města, která vykonávají poradní funkci, a další **institucionální struktury** podporující Pakt poskytují menším obcím, aby mohly splnit podmínky stanovené v tomto Paktu;

MY, STAROSTOVÉ A PRIMÁTOŘI, VYZÝVÁME

Evropskou komisi a státní správy, aby zřídily systémy spolupráce a odpovídající podpůrné struktury na pomoc signatářům našich akčních plánů udržitelné energie při jejich provádění;

Evropskou komisi a státní správy, aby považovaly aktivity v Paktu za priority svých podpůrných programů a informovaly města a přizvaly je ke spolupráci při přípravě politik a systémů financování týkajících se místní úrovně v rámci jejich záměrů;

Evropskou komisi, aby jednala s finančními subjekty o zřízení finančních systémů, které by pomohly při plnění úkolů v rámci akčních plánů;

Státní správy, aby místní a regionální samosprávy zapojily do přípravy a provádění národních akčních plánů energetické účinnosti a národních akčních plánů pro obnovitelné zdroje energie;

Evropskou komisi a státní správy, aby podpořily provádění našich akčních plánů udržitelné energie v souladu s dohodnutými zásadami, pravidly a postupy či s těmi, které by mohly být v budoucnu dohodnuty stranami na celosvětové úrovni, především jako součást Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu (UNFCCC). Naše aktivní angažovanost v otázkách snižování emisí CO₂ by také mohla vyústit v ambicióznější celosvětový cíl.

MY, STAROSTOVÉ A PRIMÁTOŘI, VYBÍZÍME DALŠÍ MÍSTNÍ A REGIONÁLNÍ SAMOSPRÁVY, ABY SE PŘIPOJILY K INICIATIVĚ PAKTU STAROSTŮ A PRIMÁTORŮ; DALŠÍ VÝZNAMNÉ ZÚČASTNĚNÉ STRANY VYBÍZÍME, ABY FORMALIZOVALY SVÉ PŘÍSPĚNÍ PAKTU.

*

* *

PŘÍLOHY

1. Úlohy místních samospráv při provádění

Opatření ke zvýšení energetické účinnosti, projekty v oblasti obnovitelných zdrojů energie a další energetická opatření mohou být uplatněna v různých oblastech činností místních a regionálních samospráv.

- spotřebitel a poskytovatel služeb

Místní samosprávy sídlí v mnoha budovách, které spotřebovávají významné množství energie, např. na vytápění a osvětlení. Zavedením programů a opatření k šetření energií ve veřejných budovách by bylo možné dosáhnout značných úspor.

Místní a regionální samosprávy také poskytují služby náročné na spotřebu energie, jako veřejná doprava a pouliční osvětlení, kde lze dosáhnout zlepšení. I v případech, kdy mají tyto služby jiné poskytovatele, smluvně zavázané orgánům samosprávy, mohou být opatření k snížení spotřeby energie zavedena prostřednictvím veřejných zakázek či smluv o poskytování energetických služeb.

- plánovač, vývojář a regulátor

Většina místních a regionálních samospráv je odpovědná za územní plánování a organizaci dopravního systému. Spotřebu energie v dopravě lze snížit díky strategickým rozhodnutím v oblasti rozvoje měst, jako např. předcházením prostorovému rozpínání měst.

Místní a regionální samosprávy mohou často hrát úlohu regulátora, mohou např. určovat normy energetické výkonnosti nebo nařídít používání zařízení pro obnovitelnou energii v nových budovách.

- poradce, motivátor a vzor

Místní a regionální samosprávy mohou pomoci s informováním místních obyvatel, podniků a dalších zúčastněných stran o možnostech účinnějšího využívání energie a mohou je k tomu také motivovat. Aktivitu zaměřenou na zvyšování povědomí jsou důležité, pokud chceme dosáhnout toho, aby se na podpoře politik udržitelné energie podílela celá komunita. Důležitou cílovou skupinou projektů pro úsporu energie a podporu obnovitelné energie jsou děti: i to, co se naučí mimo školu, předají dále. Stejně důležité je, aby šly instituce příkladem v oblasti udržitelné energie.

- producent a dodavatel

Místní a regionální samosprávy mohou podporovat lokální výrobu energie a využívání obnovitelných zdrojů. Dobrým příkladem jsou systémy dálkového vytápění na základě kombinované výroby tepla

a elektřiny z biomasy. Místní a regionální samosprávy mohou motivovat občany k realizaci projektů obnovitelné energie také formou finanční podpory místních iniciativ.

2. Příklady dobré praxe

Příklady dobré praxe jsou definovány jako iniciativy a programy reprezentující celosvětový model úspěšného provádění konceptů rozvoje udržitelné energie v městském prostředí. Zástupci vzorů excelence prostřednictvím Paktu vyslovují svou připravenost podílet se o své zkušenosti a napomáhat městům při zaujetí podobných přístupů tam, kde je to možné a vhodné, a umožňovat přenos znalostí postupů šířením informací včetně orientačních směrů, účasti na akcích signatářů Paktu a průběžnou spoluprací s Paktem obecně.

Nové příklady dobré praxe se mohou k Paktu kdykoliv připojit, pokud:

- je jejich potenciál z technického hlediska posouzen experty určenými Komisí a označen za vynikající;
- je podpoří alespoň jeden primátor, který je signatářem Paktu;
- se písemně zaváže k pracovnímu programu propagačních akcí v signatářských městech Paktu a rovněž k tomu, že budou podávat zprávy o dopadu svých aktivit souvisejících s Paktem.

3. Podpůrné struktury

Pakt starostů a primátorů je otevřen evropským městům všech velikostí. Města, která vzhledem ke své velikosti nemají prostředky na vypracování bilance nebo akčního plánu, by měla být podpořena samosprávami, které tyto možnosti mají. Tyto podpůrné struktury mohou být regiony, okresy, provincie, aglomerace, regiony NUTS III nebo města, která vykonávají poradní funkci. Každá podpůrná struktura bude Komisí výslovně uznána klíčovým aktérem Paktu. Míra zapojení do Paktu a konkrétní podmínky zapojení včetně rozhodovacích pravomocí, budou uvedeny ve zvláštní písemné dohodě.

LIPSKÁ CHARTA O UDRŽITELNÝCH EVROPSKÝCH MĚSTECH

Sjednána při příležitosti neformální ministerské schůzky na téma rozvoj měst a územní soudržnost v Lipsku ve dnech 24. a 25. května 2007

PREAMBULE

LIPSKÁ CHARTA o udržitelných evropských městech je dokument členských států vypracovaný za široké a transparentní účasti evropských zainteresovaných subjektů. Ministři členských států odpovídají za městský rozvoj, vědomi si úkolů a možností různých historicky, hospodářsky, sociálně a environmentálně odlišných prostředí evropských měst, se dohodli na společných principech a strategiích politiky urbánního rozvoje. Ministři se hlásí k tomu, že budou

- ve svých státech podněcovat politickou diskusi o tom, jak integrovat principy a strategie Lipské charty o udržitelných evropských městech do národních, regionálních a místních rozvojových politik,
- využívat nástroj integrovaného rozvoje měst a odpovídající formy veřejné správy a řízení k její implementaci a za tím účelem na národní úrovni vytvářet veškeré nezbytné rámce,
- podporovat vytváření vyvážené územní organizace založené na evropské polycentrické urbánní struktuře.

Ministři děkují německému předsednictví za vypracování zprávy „Integrovaný urbánní rozvoj jako podmínka úspěšné udržitelnosti měst“ a studií „Strategie zlepšení fyzického prostředí upadajících městských čtvrtí“, „Posílení místní ekonomiky a místní politiky zaměstnanosti v upadajících městských čtvrtích“, „Aktivní politiky vzdělávání a školení dětí a mládeže v upadajících městských čtvrtích“ a „Udržitelná městská doprava v upadajících městských čtvrtích“ s příklady správné praxe v Evropě. Tyto studie pomohou městům všech velikostí v efektivní implementaci principů a strategií stanovených Lipskou chartou o udržitelných evropských městech.

Ministři prohlašují:

My, ministři odpovědní za rozvoj měst v členských státech Evropské unie, považujeme evropská města všech velikostí, která se vyvíjela v průběhu dějin, za hodnotné a nenahraditelné ekonomické, sociální a kulturní statky.

S cílem ochrany, posílení a dalšího rozvoje našich měst důrazně podporujeme Strategii udržitelného rozvoje EU, která je založena na Lillském akčním programu, Rotterdamském Urban Acquis a Bristolské dohodě. Při tom je nutno současně rovnocenně a vyváženě zohledňovat všechny dimenze udržitelného rozvoje, tj. hospodářskou prosperitu, sociální rovnováhu a zdravé životní prostředí. Zároveň je třeba věnovat pozornost kulturním a zdravotním hlediskům. Zde je třeba věnovat náležitou pozornost institucionální kapacitě členských států.

Naše města mají jedinečnou kulturní a architektonickou hodnotu/kvalitu, značný sociální potenciál a výborné možnosti, co se týče hospodářského rozvoje. Jsou centry znalostí a zdroji růstu a inovací. Mají globální odpovědnost. Současně však trpí demografickými problémy, sociální nerovností, vyloučením určitých populačních skupin a nedostatkem dostupného a vhodného bydlení a environmentálními problémy. Z dlouhodobého hlediska tak nemohou města plnit svoji funkci motorů sociálního pokroku a hospodářského růstu, jak jsou vnímána z pohledu Lisabonské strategie, nepodaří-li se zároveň zachovat sociální rovnováhu jak uvnitř měst, tak mezi jednotlivými městy, zachovat kulturní rozmanitost a dosahovat vysoké úrovně urbanistických, architektonických a environmentálních řešení.

Stále více potřebujeme integrované strategie a koordinované aktivity všech zainteresovaných osob a institucí zapojených do procesu rozvoje města, které přesahují hranice jednotlivých měst a obcí.

Všechny úrovně správy a řízení – místní, regionální, národní a evropská – mají odpovědnost za budoucnost našich měst. Aby byla tato víceúrovňová správa skutečně efektivní, musíme zlepšit koordinaci oborových/odvětvových strategií a nalézt nový smysl pro odpovědnost za politiku integrovaného rozvoje měst. Musíme také zajistit, aby ti, kdo se podílí na realizaci těchto politik na všech úrovních, získávali obecné a mezioborové znalosti a dovednosti potřebné k vytváření udržitelných měst a společností.

Velmi vítáme stanoviska a doporučení obsažená v Územní agendě Evropské unie a práci evropských institucí, které prosazují integrovaný pohled na otázky měst. Uznáváme Aalborgskou chartu jako cenný přínos ke strategickým a koordinovaným akcím na místní úrovni, Evropskou chartu „Network Vital Cities” a závěry Evropského fóra pro architektonickou politiku v oblasti stavební kultury (Architectural Policies on Building Culture) z 27. dubna 2007.

Doporučujeme:

I. Širší využívání integrovaných přístupů v politice rozvoje měst

Z našeho hlediska znamená pojem integrovaná politika urbánního rozvoje současné a plné zvážení všech zájmů rozvoje měst. Integrovaná politika urbánního rozvoje je proces, v němž dochází ke koordinaci územních, tematických a časových aspektů klíčových oblastí urbánní politiky. Zapojení ekonomických aktérů, zainteresovaných subjektů a široké veřejnosti má klíčový význam. Integrovaná politika urbánního rozvoje je klíčovou podmínkou implementace Evropské strategie udržitelného rozvoje. Její zavedení je úkolem s evropskou dimenzí, avšak musí při ní být přihlédnuto k místním podmínkám a potřebám a rovněž k principu subsidiarity.

Sladění zájmů, které umožňuje politika integrovaného rozvoje měst, tvoří životaschopnou základnu pro vytvoření konsenzu mezi státem, regiony, městy, obcemi a hospodářskými aktéry. Sdílením znalostí a finančních zdrojů se zvýší efektivita využívání nedostatkových veřejných prostředků. Veřejné a soukromé investice budou lépe koordinovány. Politika integrovaného rozvoje měst zapojuje aktéry vně veřejné správy a umožňuje, aby občané hráli aktivní roli při formování svého bezprostředního životního prostředí. Současně taková opatření mohou zvýšit jistotu plánování investic.

Doporučujeme, aby se evropská města pokusila o vytvoření integrovaných rozvojových programů měst jako celku. Takové implementačně orientované nástroje by měly

- popsat silné a slabé stránky měst a městských částí a čtvrtí založené na situační analýze,
- definovat konzistentní rozvojové cíle pro urbánní oblasti a vytvořit vizi pro město,
- koordinovat plány a strategie pro různé části měst a sektorové strategie a technické plány městských částí a postarat se, aby plánované investice napomáhaly vyváženému rozvoji města,
- soustředit a koordinovat využití prostředků soukromými i veřejnými aktéry z hlediska území,
- být koordinovány na lokální úrovni a úrovni přesahující do regionu (city–regional) a zapojit občany a jiné partnery, kteří mohou výrazně napomoci formovat budoucí hospodářskou, sociální a ekologickou kvalitu daného území.

Je třeba posílit koordinaci na lokální úrovni a úrovni přesahující do regionu (city-regional). Cílem je rovné partnerství mezi městy a venkovskými oblastmi a také mezi malými, středně velkými a velkými městy a velkoměsty v rámci městských regionů (city-regions) a velkoměstských (metropolitních) regionů. Musíme přestat hledět na úkoly a rozhodování v oblasti politiky urbánního rozvoje izolovaně na úrovni jednotlivých měst. Naše města by měla být pilíři rozvoje městských spádových regionů a převzít odpovědnost za územní soudržnost. Proto by bylo prospěšné, kdyby naše města tvořila navzájem těsněji propojenou síť na evropské úrovni.

Integrovaná politika rozvoje měst nám dává k dispozici soubor nástrojů, které již prokázaly svou hodnotu v mnoha evropských městech při zavádění moderních efektivních struktur veřejné správy založených na kooperaci. Jsou neodmyslitelné při posilování konkurenceschopnosti evropských měst. Zajišťují předvídatvou koordinaci osídlení, hospodářského rozvoje a rozvoje infrastruktury

a zohledňují mimo jiné dopady stárnutí obyvatelstva a migračních trendů a podmínky dané energetickou politikou.

V rámci politiky integrovaného rozvoje měst považujeme za klíčové pro posílení konkurenceschopnosti evropských měst následující strategie:

❖ VYTVÁŘENÍ A ZAJIŠTĚNÍ VYSOCE KVALITNÍHO VEŘEJNÉHO PROSTORU

Kvalita veřejných prostranství, člověkem vytvořené městské krajiny a architektonický a urbanistický rozvoj hrají důležitou roli při vytváření životních podmínek městského obyvatelstva. Tyto „měkké“ lokalizační faktory jsou důležité pro přilákání podniků v oblasti znalostní ekonomiky, kvalifikované a kreativní pracovní síly a pro cestovní ruch. Proto se musí zintenzívnit vzájemné působení architektury, plánování infrastruktury a urbanistického projektování, s cílem vytvořit atraktivní užitkově orientované území, a dosáhnout vysokého standardu městského prostředí, tedy stavební kultury („Baukultur“). Tento přístup však nemůže zůstat omezen na veřejné prostory, stavební kultura je potřebou celého města i jeho okolí. Města i stát musejí výrazně uplatnit svůj vliv. Proto je také nezbytné přihlížet k udržení kulturního dědictví v oblasti architektury zachováním historických budov a jejich urbanistické a architektonické hodnoty.

Vytvoření a zajištění funkčního a kvalitně projektovaného městského prostoru a infrastruktury je úkolem, který se musí řešit ve spolupráci se státem, regionálními a místními samosprávami, ale také s obcemi a s podnikatelským sektorem.

❖ MODERNIZACE INFRASTRUKTURNÍCH SÍTÍ A ZLEPŠENÍ ENERGETICKÉ ÚČINNOSTI

Základním příspěvkem ke zlepšení kvality života, lokality jako takové a životního prostředí může být udržitelný, dostupný a cenově přijatelný systém městské dopravy s koordinovaným napojením na dopravní síť spádového regionu města. Obzvláštní pozornost je třeba věnovat řízení dopravy a systémům integrované dopravy, včetně sítí cest a chodníků pro pěší a cyklostezek. Systém dopravy ve městě musí být sladěn s požadavky na bydlení, pracoviště, životní prostředí a veřejná prostranství.

Musí být včas zlepšována kvalita technické infrastruktury, zejména zásobování vodou, čištění odpadních vod a další systémy tak, aby odpovídala měnícím se potřebám a budoucím standardům kvality života ve městě.

Klíčovou podmínkou udržitelnosti veřejných služeb je energetická účinnost a hospodárné využívání přírodních zdrojů při jejich poskytování. Je nutné zlepšit energetickou účinnost budov. Obnova bytového fondu může mít významný dopad na energetickou účinnost a zlepšení kvality života místních obyvatel. To se týká jak stávajících, tak nových budov. Obzvláštní pozornost je třeba věnovat panelovým domům a starým a nekvalitním domům. Optimalizované a účinné sítě infrastruktury a energeticky účinné budovy sníží náklady podnikatelského sektoru a obyvatel.

Důležitým předpokladem efektivního využití zdrojů je kompaktní sídelní struktura. Té lze dosáhnout dobrým územním plánováním, které zabraňuje rozrůstání měst do šířky, a dále silnou kontrolou využití pozemků a speculací s pozemky. Pro udržitelnost se obzvláště osvědčily strategie smíšených funkcí města: bydlení, zaměstnání, vzdělávání, zásobování a rekreační využití okolí měst.

Města musejí přispívat k zajišťování a zvyšování kvality života svých obyvatel a zvyšování své atraktivity jako lokality vhodné pro podnikání s využitím vyspělých informačních a komunikačních technologií v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti, sociálních a zdravotních služeb, bezpečnosti a také prostředků ke zlepšení městské správy a řízení.

Naše města musejí být schopna se přizpůsobit hrozbě, která pramení z globální změny klimatu. Správně navržený a naplánovaný rozvoj měst může zajistit růst při nízké spotřebě fosilních paliv, zlepšit kvalitu životního prostředí a snížit emise uhlíku. Těchto cílů mohou města docílit prostřednictvím ochranných inovačních opatření, která ve svém důsledku napomohou rozvoji nového průmyslu a podnikání s nízkou závislostí na fosilních palivech.

❖ AKTIVNÍ, INOVATIVNÍ A VZDĚLÁVACÍ POLITIKA

Města jsou středisky vzdělanosti, kde se tvoří a rovněž předává množství poznatků. Schopnost optimálně využít vzdělanostního potenciálu města je závislá na kvalitě předškolního a školního vzdělání a na dalších možnostech v rámci vzdělávacího systému a rovněž v rámci sociálních a kulturních struktur, na možnostech celoživotního vzdělávání, na kvalitě univerzit a neuniverzitních výzkumných ústavů a na strukturách pro přenášení poznatků mezi průmyslovou, podnikatelskou a akademickou sférou.

Integrovaný rozvoj měst může přispět ke zlepšení těchto faktorů např. tím, že zprostředkuje kontakt mezi zainteresovanými aktéry, podpoří síť a zoptimalizuje lokální organizační struktury. Integrovaný přístup k rozvoji měst podporuje sociální a interkulturní dialog.

Strategie integrovaného urbánního rozvoje a řízení městského rozvoje založené na spolupráci a dobré správě a řízení mohou přispět k účelnému využití potenciálu evropských měst zvláště vzhledem ke konkurenceschopnosti a růstu, stejně jako ke snižování disparit v rámci a mezi městskými zónami. Poskytují občanům příležitost ke společenské a demokratické participaci.

II. Věnování zvláštní pozornosti deprivovaným/upadajícím čtvrtím v rámci města jako celku

Města čelí závažným výzvám zejména v souvislosti se změnami hospodářských struktur a globalizací. Specifickým problémem je mimo jiné vysoká nezaměstnanost a sociální vyloučení. V rámci jednoho města se mohou vyskytovat značné rozdíly v hospodářských a sociálních příležitostech, které nabízejí jednotlivé městské části, jakož i závažné rozdíly v kvalitě životního prostředí. Navíc se sociální rozdíly a rozdíly v tempu hospodářského růstu dále prohlubují, což přispívá k destabilizaci měst. Proto je politika sociální integrace, která přispívá k omezení nerovností a prevenci sociálního vyloučení, nejlepší zárukou pro zachování bezpečnosti v našich městech.

Pro dosažení cílů sociální soudržnosti a integrace ve městech a městských oblastech mohou být efektivním nástrojem promyšlené přístupy k sociálnímu bydlení. Zdravé, vyhovující a cenově dostupné bydlení může zvýšit atraktivitu těchto čtvrtí pro mladé i starší občany. Je to příspěvek ke stabilizaci městských čtvrtí.

Lépe je zaznamenat včas varovné znaky a podniknout bezprostředně nákladově efektivní nápravná opatření. Tak se náklady ušetří. Když nějaká oblast již začne upadat, náklady a obtíže na její obnovu mohou být mnohokrát vyšší. Vláda musí obyvatelům v postižených oblastech nabídnout perspektivu a podněty pro zlepšení. Aktivní zapojení místních obyvatel a lepší dialog mezi politickými představiteli, obyvateli a ekonomickými aktéry mají zásadní význam pro nalezení optimálního řešení pro každou takovou ohroženou část města.

V této souvislosti považujeme za klíčové pro upadající městské čtvrti následující strategie činnosti, založené na integrované politice městského rozvoje:

❖ ZAVÁDĚNÍ STRATEGIÍ PRO DOSAŽENÍ VYŠŠÍHO STANDARDU FYZICKÉHO PROSTŘEDÍ

Hospodářská aktivita a investice na straně jedné a vysoce kvalitní urbánní struktury, zdravé životní prostředí, urbanistická řešení a moderní a účinná infrastruktura a služby na straně druhé jsou vzájemně těsně provázány. Z tohoto důvodu je též nezbytné zlepšovat stávající stavby v upadajících městských čtvrtích s ohledem na estetickou kvalitu, technický stav a energetickou účinnost. Zlepšení standardu bydlení v novostavbách a panelových domech má v EU největší potenciál pro zvýšení energetické účinnosti a přizpůsobení klimatickým změnám.

Aby byla posílena udržitelnost investic do zvyšování kvality městské výstavby, musí být zakotvena v dlouhodobé rozvojové strategii, která zahrnuje mimo jiné vyvolané investice (follow-up investments) jak ve veřejném, tak v soukromém sektoru.

❖ POSÍLENÍ LOKÁLNÍ EKONOMIKY A MÍSTNÍ POLITIKY ZAMĚSTNANOSTI

Opatření s cílem zabezpečit hospodářskou stabilizaci upadajících městských čtvrtí musejí využít také vlastní hospodářský potenciál čtvrtí samotných. V této souvislosti budou vhodnými nástroji místní politiky zaměstnanosti a hospodářské politiky odpovídající potřebám jednotlivých čtvrtí. Cílem je vytvořit a udržet pracovní místa a usnadnit start nového podnikání. Je třeba zejména zlepšit příležitosti přístupu na místní trh práce nabídkou školení zaměřeného na poptávku. Rovněž je nutné využít možností zaměstnávání a vzdělávání v etnicky orientovaných segmentech podnikání (ethnic economy).

Evropská unie, členské státy a města se vyzývají, aby vytvářely lepší podmínky a nástroje pro posílení místních ekonomik a fungování místních trhů práce zejména podporou „sociální ekonomiky“ a poskytováním služeb zaměřených na potřeby obyvatel.

❖ AKTIVNÍ VZDĚLÁVACÍ POLITIKA PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Klíčovým východiskem ke zlepšení situace v upadajících městských částech je kvalitnější vzdělávání a další profesní vzdělávání v místním společenství ve spojení s aktivizační politikou zaměřenou na děti a mládež.

Dětem a mládeži žijícím v těchto znevýhodněných čtvrtích je nutné nabídnout více příležitostí ke vzdělávání. Prostřednictvím strategií zaměřených na děti a mládež, jež budou přizpůsobeny sociálnímu prostředí, ve kterém žijí, je nutno přispět ke zvýšení šancí mladých lidí a dětí žijících v upadajících částech města na jejich aktivní zapojení do života společnosti, realizovat jejich ambice a zajistit rovné příležitosti z dlouhodobé perspektivy.

❖ PODPORA CENOVĚ DOSTUPNÉ/SOCIÁLNĚ ÚNOSNÉ A EFEKTIVNÍ MĚSTSKÉ DOPRAVY

Mnoho upadajících městských čtvrtí je současně zatíženo břemenem špatného dopravního spojení a rovněž špatným urbanistickým prostředím, což dále snižuje jejich atraktivitu. Občané mají právo od dopravního systému ve městě očekávat, že jeho rozvoj zajistí efektivní a cenově dostupnou veřejnou dopravu, která zajistí místním obyvatelům mobilitu a zároveň dostupnost pro obyvatele odjinud.

Aby se vyřešil tento problém, musí se při plánování rozvoje a řízení městské dopravy v těchto oblastech stále více dbát na snižování negativních dopadů dopravy na životní prostředí a organizovat veřejnou dopravu způsobem, který bude lépe integrovat tyto čtvrti do měst i do širšího území regionu. To bude také vyžadovat odpovídající síť cest pro pěší a cyklostezek.

Čím lépe se nám podaří upadající městské části ekonomicky stabilizovat, sociálně integrovat a zvýšit kvalitu výstavby (fyzického prostředí) a dopravní infrastruktury, tím větší bude šance, že naše města zůstanou dlouhodobě místy společenského pokroku, růstu a inovací.

Zdůrazňujeme, že:

Urbánní politika musí být realizována na národní úrovni. Z národní úrovně stejně jako ze všech ostatních úrovní by též měly vycházet pobídky pro inovativní řešení.

Naše města potřebují dostatečný rámec pro činnost při odpovědném plnění místních úkolů a zdravý finanční základ, který zajišťuje dlouhodobou stabilitu. Proto je také důležité, aby členské státy měly příležitost využívat evropské strukturální fondy pro významné programy integrovaného rozvoje měst. Využití těchto fondů by mělo být úzce zaměřeno zejména na specifické problémy a potenciál a zohledňovat příležitosti a problémy jednotlivých členských států. Pokud tomu tak ještě není, orgány místní správy a samosprávy by si měly zajistit potřebnou kvalifikaci pro efektivní realizaci strategií integrovaného rozvoje měst, také s ohledem na dosažení všeobecné udržitelnosti urbánního prostředí.

Nové iniciativy EU JESSICA a JEREMIE, které podporují vytváření městských rozvojových fondů a fondů pro malé a střední podnikání s využitím nástrojů finančního engineeringu jako pákového efektu k využití soukromého kapitálu pro implementaci integrovaných strategií urbánního rozvoje, skýtají nadějně možnosti pro zvyšování efektivity běžně dostupných národních a evropských finančních zdrojů.

Na národní úrovni je třeba, aby ministerstva zřetelněji respektovala důležitost měst při plnění národních, regionálních a lokálních cílů a význam dopadu jejich politik na ně. Úsilí různých ministerstev zabývajících se otázkami rozvoje měst, nebo je ovlivňujících, je třeba lépe zkoordinovat a integrovat, aby se spíše doplňovala než střetávala.

Zdůrazňujeme význam systematické a strukturované výměny zkušeností a znalostí v oblasti udržitelného městského rozvoje. Žádáme Evropskou komisi o předložení výsledků výměny správné praxe na nadcházející konferenci pod patronátem iniciativy „Regiony a hospodářský pokrok“ (Regions for Economic Change). Vedle toho požadujeme, aby evropská platforma shromažďovala a rozvíjela nejlepší praxi, statistiky, srovnávací studie (benchmarking), hodnocení, odborné expertízy/posudky (peer reviews) a další studie na podporu aktérů podílejících se na urbánním rozvoji na všech úrovních a ve všech sektorech. Budeme nadále i v budoucnosti podporovat a zintenzivňovat výměnu znalostí a zkušeností mezi politiky, praktiky a odborníky na místní, regionální, národní a evropské úrovni za účelem posílení městské dimenze Strategie udržitelného rozvoje EU, Lisabonské strategie a Evropské strategie zaměstnanosti.

Evropa potřebuje silná města a regiony, ve kterých stojí za to žít.

Překlad: Ministerstvo pro místní rozvoj

Úpravy překladu: Oddělení urbánní politiky Ministerstva pro místní rozvoj,

Ústav územního rozvoje

AALBORG+10 – INSPIRUJÍCÍ BUDOUCNOST

NAŠE SPOLEČNÁ VIZE

My, evropské místní správy zapojené do Evropské kampaně udržitelných měst a obcí, shromážděné na konferenci Aalborg+10, potvrzujeme naši společnou vizi trvale udržitelné budoucnosti našich společenství.

Naši vizi jsou města a obce otevřená pro všechny, vzkvétající, nápaditá, trvale udržitelná, poskytující jak kvalitní život pro všechny občany, tak umožňující jejich podíl na rozhodování o všech aspektech městského života. Od přijetí deklarace ze Summitu v Rio de Janeiru roku 1992 a od přijetí principů udržitelného rozvoje, které jsou zahrnuty do Aalborgské charty Evropské kampaně udržitelných měst a obcí, je nutné naši vizi zdokonalit. Naše vize se rozvíjela Lisabonským akčním plánem z roku 1996 (od Charty k akci), Hannoverskou výzvou čelním představitelům evropských měst a obcí na přelomu 21. století z roku 2000 a Johannesburgskou výzvou (Johannesburg Call) z roku 2002. Konferenci Aalborg+10 „Inspirující budoucnost“ (2004) považujeme za mezník v tomto nepřerušném procesu.

NAŠE VÝZVA

Jelikož neseme velkou odpovědnost za naše místní správy a samosprávy, musíme být stále více vystavení kombinovaným tlakům ekonomické globalizace a technologického rozvoje. Čelíme zásadním ekonomickým změnám, stejně tak jako hrozbám způsobených člověkem a přírodou, které ohrožují naši společnost a její zdroje.

Stojíme tváří v tvář znepokojujícím výzvám: vytváření pracovních míst v hospodářství založeném na znalostech, boji s chudobou a sociálním vyloučením, zajištění účinné ochrany životního prostředí, snížení naší ekologické stopy, odpovědi na demografické změny, vyrovnání se s kulturními rozmanitostmi, stejně tak jako předcházení konfliktům a udržování míru ve společenstvích poznamenaných válkami.

NAŠE ZODPOVĚDNOST

Naše úloha při zajišťování udržitelného rozvoje je zásadní, jestliže spojíme naše výzvy se spoluprací se všemi oblastmi veřejné správy. Tato zásadní role vyžaduje více aktivní a jednotný přístup v tvorbě místní politiky a dále vyžaduje sladění cílů týkajících se životního prostředí, sociální oblasti, kultury a ekonomiky. Zároveň musíme zajistit, aby naše úsilí zlepšovalo kvalitu místního života, aniž by ohrožovalo obyvatele jiných částí světa nebo příští generace.

Úroveň naší správy je nejbližší evropským občanům, jsme s nimi v každodenním kontaktu. Proto máme jedinečnou možnost ovlivnit chování jednotlivců k udržitelnosti prostřednictvím vzdělávání, výchovy a osvěty.

Můžeme podporovat na místní úrovni implementaci evropských strategií a politik jako je Lisabonská strategie, Evropská strategie udržitelného rozvoje, Šestý akční program životního prostředí, chystaná Tématická strategie městského životního prostředí EU a Evropské iniciativy o klimatických změnách, zdraví správě věcí veřejných, implementaci Miléniových rozvojových cílů OSN a Implementačního plánu z Johannesburgu.

NAŠE ODPOVĚĎ: AALBORGSKÉ ZÁVAZKY

My, Evropské místní samosprávy přijímáme tuto výzvu a jsme si vědomi svých zodpovědností. Přijímáme „**Aalborgské závazky**“ jako závažný krok vpřed od Agendy 21 ke strategické a koordinované Akci.

Zrychlíme naše úsilí k dosažení místního udržitelného rozvoje, založeného na principech udržitelného rozvoje stanovených Aalborgskou chartou. Zaměříme se na přeměnu naší společné vize pro budoucí udržitelnost městského prostředí do jasných cílů udržitelnosti a akcí na místní úrovni.

Přijímáme Aalborgské závazky jako zdroj, ze kterého si vybereme priority vhodné pro naši místní situaci a potřeby, budeme brát ohled na celosvětový dopad našich aktivit. Budeme podněcovat místní participační proces k určení konkrétních cílů s časovým vymezením postupů k sledování pokroku jejich plnění.

NAŠÍ PARTNEŘI

Vyzýváme všechny místní a regionální správy, aby se k nám připojily a podepsaly Aalborgské závazky a o tomto svém rozhodnutí informovaly Evropskou kampaň za udržitelná města a obce.

Vyzýváme naše národní sdružení regionálních a místních úřadů, naše národní vlády, Evropskou komisi a jiné Evropské instituce k uznání Aalborgských závazků jako významného příspěvku evropské snahy k dosažení trvalé udržitelnosti a k podpoře naší práce týkající se Aalborgských závazků.

Vyzýváme všechny sítě místních správ, zahrnující Asociaci měst a regionů pro recyklaci (ACRR), Climate Alliance - Klima-Bündnis - Alianza del Clima e.V, Radu evropských samospráv a regionů (CEMR), Energie-Cités, Eurocities, ICLEI, Medcities, Unii Baltských měst (UBC), a Světovou zdravotní organizaci (WHO) - Zdravá města, aby nám byly nápomocni v práci na Aalborgských závazcích a v dosažení i sledování našeho pokroku a přispívaly nám svými odbornými znalostmi.

AALBORGSKÉ ZÁVAZKY

1. SPRÁVA VĚCÍ VEŘEJNÝCH

Zavazujeme se posílit naše rozhodovací procesy pomocí zesílené participační demokracie.

Budeme proto pracovat na:

1. vytvoření společné společně sdílené dlouhodobé vize udržitelného města či obce.
2. vytváření kapacity pro zapojení občanů a pro udržitelný rozvoj v místním společenství i místní správě.
3. přizvání všech sektorů místní společnosti k efektivní účasti v rozhodovacím procesu.
4. zabezpečování otevřenosti, zodpovědnosti a transparentnosti našich rozhodnutí.
5. efektivní partnerské spolupráci se sousedními obcemi, ostatními městy a ostatními městy a dalšími oblastmi veřejné správy.

2. MÍSTNÍ ŘÍZENÍ K TRVALÉ UDRŽITELNOSTI

Zavazujeme se k zavedení efektivních cyklů řízení, od vypracování přes zavádění po vyhodnocování.

Budeme proto pracovat na:

1. posílení místní Agendy 21 nebo jiných procesů místní udržitelnosti a jejich ustanovení hlavním proudem místního řízení.
2. zajištění integrovaného řízení směrem k udržitelnosti založeného na principu předběžné opatrnosti a vytvořeného s ohledem na přicházející Tématickou strategii EU městského životního prostředí.
3. stanovení cílů a časových termínů v rámci Aalborgských závazků, vytvoření a zajištění sledování jejich plnění monitorovací zprávou.
4. zabezpečení toho, že záležitosti udržitelnosti budou klíčovými v městských rozhodovacích procesech, rozdělení zdrojů bude založeno na jasných a všeobecně platných kritériích udržitelnosti.
5. spolupráci s Evropskou kampaní udržitelných měst a obcí a jejími sítěmi ke sledování a hodnocení našeho pokroku směrem k dosahování cílů udržitelnosti.

3. SPOLEČNÉ PŘÍRODNÍ STATKY

Zavazujeme se plně respektovat naši zodpovědnost za ochranu, zachování a zabezpečení stejného přístupu k přírodním společným statkům.

V celém našem společenství budeme proto pracovat na:

1. snížení primární spotřeby energie a zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie.
2. zlepšení kvality vod, šetření vodou a efektivnější využívání vody.
3. podpoře a zvyšování biologické rozmanitosti, rozšiřování a péči o vymezená přírodní území a zelené plochy.
4. zlepšení kvality půdy, ochraně ekologicky produktivní půdy, podpoře udržitelného zemědělství a lesního hospodářství.
5. zlepšení kvality ovzduší.

4. VOLBA ZODPOVĚDNÉ SPOTŘEBY A ŽIVOTNÍHO STYLU

Zavazujeme se k přijetí a zavádění uvážlivého a šetrného využívání zdrojů a povzbuzování trvale udržitelné spotřeby a výroby.

V celém našem společenství budeme proto pracovat na:

1. zabraňování a snižování množství odpadů a zvyšování míry znovu využití a recyklace.
2. nakládání a zpracování odpadů v souladu se zásadami nejlepší praxe.
3. vyhnutí se nadbytečné energetické spotřebě, zlepšení koncového využití energie.
4. Zavedení udržitelného nakupování.
5. Aktivní prosazování udržitelné spotřeby a výroby, zejména prostřednictvím ekologicky značených výrobků, biopotravin, etických výrobků (Fair-Trade).

5. PLÁNOVÁNÍ A ROZVOJ

Zavazujeme se ke strategické roli městského plánování a rozvoje, v řešení environmentální, sociální, ekonomické, zdravotní a kulturní problematiky ve prospěch všech.

Budeme proto pracovat na:

1. znovu využití a regeneraci zpustlých a poškozených území.
2. zamezení rozpínání měst do krajiny dosahováním přiměřené městské hustoty a upřednostňováním pozemků brownfields (již dříve zastavěných využitých a opuštěných území) před rozvojem na zelené louce.
3. zajištění polyfunkčního využití budov a rozvojových ploch s rovnovážným rozmístěním pracovních příležitostí, bydlení a služeb, využití center měst k bydlení.
4. zajištění náležité ochrany, renovace a (znovu)využití našeho městského kulturního dědictví.
5. využívání požadavků na udržitelné projektování a výstavbu, podpora vysoce kvalitní architektury a stavebních technologií.

6. LEPŠÍ MOBILITA, MENŠÍ PROVOZ

Uvědomujeme si vzájemnou provázanost dopravy, zdraví a životního prostředí a zavazujeme se důsledně prosazovat trvale udržitelné způsoby dopravy.

Budeme proto pracovat na:

1. snižování nutnosti používání osobní automobilové dopravy a podpoře přitažlivých alternativ dostupných všem.
2. zvýšení podílu cest veřejnou hromadnou dopravou, pěšky nebo na kole.
3. podporování přechodu na nízko-emisní vozidla.
4. vytvoření integrovaného a udržitelného plánu městské dopravy.
5. snížení vlivu dopravy na životní prostředí a zdraví obyvatel.

7. MÍSTNÍ AKCE PRO ZDRAVÍ

Zavazujeme se chránit a podporovat zdraví a duševní pohodu našich občanů.

Budeme proto pracovat na:

1. posílení osvěty a pořádání akcí upozorňujících na rozhodující činitele ovlivňující lidské zdraví, z nichž většina leží mimo zdravotnický sektor.
2. vytvoření plánu rozvoje městského zdraví, který našim městům zajistí prostředky k budování a udržování strategického partnerství pro zdraví.
3. snižování nerovností ve zdraví a zabývání se chudobou, což bude vyžadovat pravidelné vypracovávání zpráv o pokroku ve snižování rozdílů.

4. zavedení hodnocení vlivů na zdraví jako prostředku k tomu, aby všechny sektory soustředily svou práci na zdraví a kvalitu života.
5. plném nasazení urbanistů k integraci zdravotních hledisek a do svých plánovacích strategií a iniciativ.

8. ŽIVÁ A UDRŽITELNÁ MÍSTNÍ EKONOMIKA

Zavazujeme se vytvořit a zajistit životaschopnou místní ekonomiku, která umožní zaměstnanost bez poškozování životního prostředí.

Budeme proto pracovat na:

1. přijetí opatření, která ožíví a podpoří místní zaměstnanost a vznik nových podniků a firem.
2. spolupráci s místními podniky a firmami za účelem podpory výměny zkušeností z dobré podnikatelské praxe.
3. vytvoření a zavedení principů udržitelnosti pro umístění podniků a firem.
4. podpoře trhu s vysoce kvalitními místními a regionálními výrobky.
5. podpoře udržitelné místní turistiky.

9. SOCIÁLNÍ ROVNOST A SPRÁVEDLNOST

Zavazujeme se zabezpečovat soudržná společenství, která nám budou oporou.

Budeme proto pracovat na:

1. vytvoření a zavádění programů prevence a zmírňování chudoby.
2. zajištění rovného přístupu k veřejným službám, vzdělání, příležitostem zaměstnání, zvyšování kvalifikace, informacím a kultuře.
3. podpoře sociální soudržnosti a rovnosti pohlaví.
4. zlepšení jistoty a bezpečnosti v obci.
5. zajištění kvalitního a sociálně-integrovaného bydlení a životních podmínek.

10. OD MÍSTNÍHO KE GLOBÁLNÍMU

Zavazujeme se převzít naši globální odpovědnost za mír, spravedlnost, rovnoprávnost, trvale udržitelný rozvoj a ochranu klimatu.

Budeme proto pracovat na:

1. vytvoření a dodržování strategického a integrovaného přístupu ke zmírnění klimatických změn a zajištění udržitelné hladiny emisí skleníkových plynů.
2. začlenění politiky ochrany klimatu do našich politik v oblasti energetiky, dopravy, obchodu, odpadů, zemědělství a lesnictví.
3. zvyšování povědomí o příčinách a pravděpodobných dopadech klimatických změn a o začlenění preventivních akcí do naší politiky změny klimatu.
4. snížení našeho vlivů na životní prostředí naší planety a prosazení principu environmentální spravedlnosti.
5. posílení mezinárodní spolupráce měst a obcí a vytvoření místní zodpovědnosti za globální problémy ve vytváření partnerství s místními samosprávami, komunitami a ostatními relevantními skupinami.

VÝŠE UVEDENÉ SI UVĚDOMUJEME A SCHVALUJEME SVÝM PODPISEM

1. Potvrzujeme přijetí Aalborgské charty
2. Potvrzujeme přijetí Aalborgských závazků
3. Souhlasíme s vytvořením integrované **základní hodnotící zprávy o Aalborgských závazcích**, jako výchozího bodu našeho procesu tvorby cílů do dvanácti měsíců následně od data našeho podpisu. Tato zpráva bude obsahovat politický kontext, bude vztažena k současným politickým závazkům a popíše současné příležitosti.
4. Souhlasíme vstoupit do **místního participačního procesu** tvorby cílů, který bude zahrnovat současnou místní Agendu 21 nebo jiné plánování místních akcí směrem k udržitelnosti a bude brát do úvahy výsledky místní hodnotící zprávy.
5. Souhlasíme se stanovením priorit našich úkolů, zaměřených na řešení deseti závazků:

1. SPRÁVA VĚCÍ VEŘEJNÝCH	6. LEPŠÍ MOBILITA, MENŠÍ PROVOZ
2. MÍSTNÍ ŘÍZENÍ K TRVALÉ
UDRŽITELNOSTI	7. MÍSTNÍ AKCE PRO ZDRAVÍ
3. SPOLEČNÉ PŘÍRODNÍ STATKY	8. ŽIVÁ A UDRŽITELNÁ EKONOMIKA
4. VOLBA ZODPOVĚDNÉ SPOTŘEBY A
ŽIVOTNÍHO STYLU	9. SOCIÁLNÍ ROVNOST A
SPRAVEDLNOST
5. PLÁNOVÁNÍ A ROZVOJ	10. OD MÍSTNÍHO KE GLOBÁLNÍMU

6. souhlasíme s **vytvořením jednotlivých místních cílů** během následujících 24 měsíců po datu našeho podpisu, berouce v úvahu přílohu Aalborgských závazků jako zdroj inspirace a stanovení termínů vztažených k cílům, jež jsou vhodné k ukázání pokroku v našich Závazcích.
7. souhlasíme s vytvořením **pravidelné monitorující zprávy k Aalborgským závazkům** sledující naše úspěchy, která bude dostupná našim občanům.
8. souhlasíme s **pravidelným poskytováním informací** o našich cílech a pokroku Evropské kampani udržitelných měst a obcí a díky této spolupráci hodnotit pokrok a učit se jeden od druhého. První evropské hodnocení je plánováno na rok 2010 s následnými hodnoceními plánovanými v pětiletých cyklech.

Platné jméno / jména (a funkce) / hůlkovým písmem:

Místní / regionální správa nebo organizace:

Místo a datum podpisu:

Podpis (podpisy):

COVENANT OF MAYORS

List of Cities whose City Councils have formally signed up to the Covenant

1. Cerisano (IT) - 23 April
2. Vila Nova de Gaia (PO) - 30 April
3. Torino (IT) – 23 May
4. Andora (IT) - 29 May
5. Puerto Lumbreras (ES) - 3 June
6. Borreda (ES) – 11 June
7. Mizil (RO) - 13 June
8. San Sebastián/Donostia (ES) - 20 June
9. Dunkerque (FR) - 1 July
10. Fogars de la Selva (ES) – 2 July
11. Parets del Vallès (ES) – 3 July
12. Oris (ES) – 4 July
13. Sant Pèrre de Torelló (ES) - 7 July
14. Mataro (ES) – 8 July
15. Sant Pere de Torello (ES) – 8 July
16. Aguilar de Segarra (ES) – 9 July
17. Corbera de Llobregat (ES) – 9 July
18. Castellnou de Bages (ES) – 10 July
19. Cabrera de Mar (ES) – 11 July
20. Parets del Vallès (ES) – 14 July
21. Lassee (AT) – 14 July
22. Mediona (ES) – 22 July
23. El Papiol (ES) – 23 July
24. Alpens (ES) – 23 July
25. Cerdanyola del Vallès (ES) – 25 July
26. Târgu Jiu (RO) – 28 July
27. Münster (DE) – 28 July
28. Granollers (ES) – 29 July
29. Heidelberg (DE) – 29 July
30. Les Franqueses del Vallès (ES) – 29 July
31. Torello (ES) – 29 July
32. Ullastrell (ES) – 29 July
33. Montmeló (ES) – 30 July

COVENANT OF MAYORS

34. Badalona (ES) – 30 July
35. Sant Quirze de Besora (ES) – 31 July
36. Sant Marti de Tous (ES) – 1 August
37. Calella (ES) – 1 August
38. Navas (ES) – 1 August
39. Giurgiu (RO) – 5 August
40. Cervello (ES) – 5 August
41. Pforzheim (DE) – 9 August
42. Slobozia (RO) – 11 August
43. Castelldefels (ES) – 12 August
44. Guarda (PO) – 27 August
45. Municipiu Aiud (RO) – 28 August
46. Avia (ES) – 28 August
47. Sant Just Desvern (ES) – 28 August
48. Bigues i Riells (ES) – 1 September
49. Sant Marti Sesgueioles (ES) – 3 September
50. Malgrat de Mar (ES) – 5 September
51. Sant Esteve Sesrovires (ES) – 8 September
52. Cardedeu (ES) – 10 September
53. Tiana (ES) – 12 September
54. Lyon (FR) – 15 September
55. Sant Cugat del Vallès (ES) – 15 September
56. Vilanova del Cami (ES) – 15 September
57. Esplugues de Llobregat (ES) – 17 September
58. Calders (ES) – 18 September
59. Munderfing (AT) – 22 September
60. Coulaines (FR) – 22 September
61. Laxenburg (AT) – 23 September
62. Grand Lyon (FR) – 24 September
63. Pakruojis (LI) – 25 September
64. Cornellà de Llobregat (ES) – 25 September
65. Cardedeu (ES) – 25 September
66. Figaró-Montmany (ES) – 26 September
67. Riga (LV) – 3 October

COVENANT OF MAYORS

68. Sabadell (ES) – 7 October
69. Manlleu (ES) – 10 October
70. Coventry (UK) – 13 October
71. Silutes (LI) – 16 October
72. Köln (DE) – 17 October
73. Grenoble (FR)- 17 October
74. Aigaleo (GR) – 20 October
75. Maiori (IT) – 21 October
76. Växjö (SE) – 21 October
77. Igualada (ES) – 21 October
78. Nürnberg (DE) – 22 October
79. Vic (ES) – 24 October
80. Freiburg (DE) - 28 October
81. Hospitalet (ES) – 28 October
82. Badia del Vallès – 29 October
83. München (DE) – 29 October
84. Murcia (ES) – 30 October
85. Panevėžys (LT) – 30 October
86. Šilalė (LT) – 30 October
87. Zagreb (HR) – 30 October
88. Porto (PO) – 4 November
89. Latsia (CY) – 6 November
90. Malaga (ES) – 18 November
91. Aalesund (NO) -26 November

List of cities having expressed interest to join the Covenant

1. Aarhus (DK)	10. Belfast (UK)
2. Abano Terme (IT)	11. Berlin(DE)
3. Akmenė (LT)	12. Bétera (ES)
4. Alessandria (IT)	13. Bielsko Biala (PL)
5. Amsterdam (NL)	14. Birmingham (UK)
6. Ancona (IT)	15. Bonn(DE)
7. Antwerpen (BE)	16. Brasov (RO)
8. Anyksciai (LT)	17. Bremen (DE)
9. Beckerich (LU)	18. Brussels Capital Region (BE)

COVENANT OF MAYORS

19. Cascais (PO)	55. Lisboa (PO)
20. Città di Castello (IT)	56. Ljubljana (SI)
21. Copenhaguen (DK)	57. Lodi (IT)
22. Cork (IE)	58. London (UK)
23. Cosenza (IT) and 14 other municipalities in the Province	59. Madrid (ES)
24. Delft (NL)	60. Malmö (SV)
25. Den Haag (NL)	61. Manchester (UK)
26. Dubrovnik (HR)	62. Milano (IT)
27. Egaleo (HE)	63. Milton Keynes (UK)
28. Eindhoven (NL)	64. Marijampole (LT)
29. Firenze (IT)	65. Modena (IT)
30. Frankfurt am Main (DE)	66. Moldava nad Bodvou (SK)
31. Garches (FR)	67. Mölndal (SV)
32. Gateshead (UK)	68. Moncada (ES)
33. Genk (BE)	69. Montpellier (FR)
34. Genova (IT)	70. München (DE)
35. Gothenburg (SV)	71. Mustvee (ET)
36. Hamburg (DE)	72. Nantes (FR)
37. Hannover (DE)	73. Nürnberg (DE)
38. Hasselt (BE)	74. Odense (DK)
39. Helsinki (FI)	75. Offenbach (DE)
40. Hertogenbosch (NL)	76. Ostfildern (DE)
41. Jekapils (LV)	77. Paris (FR)
42. Jelgava (LV)	78. Parkstad-Limburg (NL)
43. Joniskis (LT)	79. Parma (IT)
44. Jurmala (LV)	80. Patras (HE)
45. Kaiserslautern (DE)	81. Ptolemaida (HE)
46. Kaunas (LT)	82. Pula (HR)
47. Kiel (DE)	83. Radviliskis (LT)
48. Kozani (HE)	84. Rakvere (ET)
49. La Bastidonne (FR)	85. Raseiniai (LT)
50. Lamia (HE)	86. Rheine (DE)
51. Lasseo (ÖS)	87. Rijeka (HR)
52. Leeds (UK)	88. Rivas-Vaciamadrid (ES)
53. Leicester (UK)	89. Roma (IT)
54. Lille (FR)	90. Rotterdam (NL)
	91. Sarajevo (BH)

COVENANT OF MAYORS

92. Sheffield (UK)
93. Siauliai (LT)
94. Stavanger (NO)
95. Stockerau (ÖS)
96. Stockholm (SV)
97. Strovolos (CY)
98. Tallinn (ET)
99. Tampere (FI)
100. Terrassa (ES)
101. Tilburg (NL)
102. Trakai (LT)
103. Trento (IT)
104. Trikala (HE)
105. Tübingen (DE)
106. Unna (DE)
107. Utena (LT)
108. Valmiera (LV)
109. Venezia (IT)
110. Ventspils (LV)
111. Vilnius (LT)
112. Vilkauskis (LT)
113. Waalwijk (NL)
114. Warsaw (PL)
115. Wien (ÖS)
116. Zurich (CH)